

[Formanden.]

Eventuelt: første behandling af:

Forslag til lov om midlertidig regulering af obligationsudstedelsen.

Mødet hævet kl. 18⁴².

100. møde.

Tirsdag den 1. juni kl. 19⁴⁵.

Anden næstformand (Thestrup): Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om skattefri afskrivninger m. v. har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Den på dagsordenen opførte sag kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Op- hold). Det er givet.

Man gik da til:

Første behandling af forslag til lov om midlertidig regulering af obligationsudstedelsen.

(Lovforslaget (nr. 184) findes i tillæg A. sp. 2759, fremsættelsen i tidenden sp. 5868).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Nielsen: I de senere år har der i Danmark været en glædelig fremgang; det gælder både produktion, levestandard, investering og opsparing. Men når alt er i bevægelse, er det ikke altid, de forskellige faktorer kan følges ad, og produktionen

har vel ikke helt kunnet følge trit med hverken forbrug eller investeringer. Vi lever jo i et frit, liberalistisk, kapitalistisk samfund, hvor statsmagten ikke dirigerer de forskellige faktorer, men blot har det regulerende ansvar, hvis det hele er ved at løbe løbsk. Man skal ikke alene føre statsøkonomisk, men også samfundsøkonomisk politik, når den liberalistiske privatøkonomi giver sig for voldsomme udslag.

Det har navnlig været ad skattevejen, at regering og folketing har udøvet den regulerende virksomhed. Det er muligt, at de ikke har været reguleret nok, men vi ved alle af erfaring, hvor stor politisk splid en sådan regulering altid har forårsaget, og ordet kasseoverskud var i lang tid næsten et uartigt ord. Reguleres der imidlertid ikke til bunds, træder de kedelige, selvregulerende kræfter til, og de afsætter sig i høj rente og deraf følgende lave obligationskurser. Der er vel nu tegn til, at vi over et øget kasseoverskud kan regulere så meget, at man forhåbentlig kan holde rente og obligationskurser på et rimeligt niveau. De foranstaltninger, der er foretaget, og de foranstaltninger, der påtænkes, skulle bevirke dette, men indtil virkningerne heraf vil vise sig, er der grund til at nære alvorlige bekymringer for udviklingen på låne markedet. En frivillig ordning mellem Nationalbanken og de private banker har vel haft nogen afbødende virkning, men har vel også betydet, at låntagere er blevet mere interesse- ret i obligationer end långivere; ja, den eneste obligationskøber har vel i den seneste tid været Nationalbanken. Herfra har vi nu modtaget et nødråb, som folketinget ikke kan sidde overhørigt. Der må ske noget, inden vi rejser hjem, og derfor kan jeg anbefale det foreliggende lovforslag, der altså rationerer udstedelse af obligationer.

Jeg er glad for, at der er taget hensyn til byggesektoren, hvor man vel også rationerer, men i forhold til de nuværende tilstande sker der dog ikke nedskæring; man bremser kun en for stærk udvidelse. Undlader vi nu

[Peter Nielsen.]

at gribe ind, kan det betyde, at obligationskurserne bliver så lave, at alt alligevel vil hæmmes, ja, meget gå i stå, og vi kan komme ind i helt utålelige tilstande. Det foreliggende lovforslag kan forhåbentlig bevirke, at vi kan få stabiliseret kurserne og dermed billiggjort byggeriet. Det betyder en bremse på investeringer, og selvfølgelig kan man rejse det spørgsmål, om det kan være rigtigt med gunstige afskrivningsregler for at fremme investeringerne, når man samtidig på anden måde skal til at bremse dem. Det kan give anledning til overvejelser, som forhåbentlig også vil foregå i det udvalg, der nu nedsættes til undersøgelse af inflationskilderne.

En begrænsning af långivningen og dermed investeringerne kan fremkalde en vis frygt for beskæftigelsen. Jeg tror, denne frygt i øjeblikket er ubegrundet; vi vil fortsat kunne glæde os over den fulde beskæftigelse. Skulle den komme det mindste i fare, er det klart, at så må andre foranstaltninger overvejes. Den milde begrænsning, der nu finder sted af obligationsudstedelsen, kan heller ikke bevirke, at dansk produktionsliv ikke kan udvikles og moderniseres, selv om det i højere grad må ske af opsparet overskud; det giver gode afskrivningsregler og ordningen med investeringsfonds rige muligheder for. En egentlig investeringskontrol, hvorigennem man kunne fremme de virkelige samfundsgavnige investeringer, er der jo ingen politisk mulighed for. Jeg nævner det blot, for at man ikke skal tro, at det effektive middel ikke kendes.

Vi må altså nu lægge denne milde bremse på al investering, og lad os håbe, at den vil betyde, at vi får stabiliseret obligationsmarkedet, ikke mindst til gavn for det fremtidige byggeri.

Jeg anbefaler lovforslaget til en velvillig og, hvad der også er påkrævet, hurtig behandling her i det høje ting.

Henry Christensen: Ja, så står vi her én gang til med et af regeringens oplæg til forsøg på at sanere den økonomi, som den ved sidste valgkamp forklarede var i en såre udmærket orden. Hvordan er det nu gået siden? Det er nok nødvendigt at gøre et par bemærkninger om det, også for at

forstå baggrunden for den situation, regeringen nu stiller os over for.

Under valgkampen og i løbet af efteråret erklærede regeringen, at tingene var i orden, og at det gik mod en bedre balance. Senere har man måttet konstatere, at det, som skulle være midlet til at sikre, at det gik bedre, indkomstpolitikken, er brudt sammen. Nationalbankdirektøren har klart erkendt dette, og regeringen sad med hænderne i skødet og tav stille, da den skulle have talt og gjort sin indsats gældende, for at indkomstudviklingen ikke skulle løbe skævt til skade for dansk økonomi og til skade for de muligheder, som et samfund i sund balance skulle kunne give.

Det næste var så, at regeringen forklarede, at nu havde den midlet, nu var det den økonomiske politik, der skulle give sig udslag i kasseoverskud. Fik vi bare den gennemført, var det i orden; så havde vi skabt midlet, der sikrede den lavere rente, den sundere økonomi o. s. v. Nu har den skaffet sig et flertal, hvormed den mener at kunne gennemføre denne politik, og så må den altså i dag konstatere, at det heller ikke dner. Den politik, den stod på, hvad dette angik, er heller ikke tilstrækkelig. Det går stadig skævt, og så må den foreslå noget nyt. Ja, siger man, men det er, fordi denne nye finanspolitik med det større kasseoverskud først slår igennem noget senere.

Lad os nu prøve at få lidt begreb om relationerne. Hvad går denne skærpede finanspolitik ud på? Den går ud på at forøge kasseoverskuddet fra 1.000 mill. kr. til 1.200 mill. kr., hvoraf de 100 mill. kr. i alt fald er ganske overmåde tvivlsomme, nemlig det såkaldte præmieobligationslån. Det vil sige, at det i løbet af et kvartal er 25-50 mill. kr.s stramning — ifølge regeringens og finansministerens terminologi — der skulle finde sted. Den højtærede økonomiminister vil formentlig ikke komme og fortælle folkettingen, at dette er afgørende.

Mon ikke det var på tide, hvis vi skal få et sundt grundlag for overvejelse af problemerne, at regeringen begyndte at erkende, at det godt kunne ske, at den også tog fejl, at alt ikke var så strålende godt og i så god balance, som den fortæller det var, bare man gjorde det og det? Sandheden er den, at til trods for at dette land

[Henry Christensen.]

står med så store muligheder som vel ingen sinde før, til trods for teknikkenes muligheder, til trods for den voksende internationale liberalisering og dens muligheder viser det sig, at vi står med flere selvskabte plager i henseende til at afbalancere økonomien, end vi ret tit har gjort.

Og nu skal vi altså stilles over for et nyt middel; nu kommer regeringen og foreslår — og jeg forstår, at det ærede medlem hr. Peter Nielsen ligefrem ser et perspektiv heri — at man går restriktionernes vej; han er bare lidt utilfreds med, at de ikke går vidt nok. Det ærede medlem ser i et rosenrødt perspektiv, at man kan komme til at lave investeringskontrol over for alt, men enfin — det kan man altså ikke; lidt er imidlertid bedre end intet, så han er godt tilfreds med, at vi nu skal til at gå restriktionernes vej.

Enhver kan da godt se, at vi står over for et alvorligt problem i samfundet derved, at efterspørgslen efter kapital er større end udbud og opsparing af kapital. Det er bl. a. en af regeringens forsyndelser, at den alt for længe har nærret mistillid til en indsats til fremme af det naturlige grundlag for en øget kapital, nemlig en større privat opsparing. Den private opsparing har vist sig at kunne vokse — og vokse endda betydeligt. Hvorfor ikke tro på, at hvis vi førte en politik, der for alvor støttede denne, og satsede stærkere på den, da var her et middel, der langt stærkere egnede sig i den økonomiske politik? Men man forestiller sig i regeringen noget andet; man forestiller sig, at det er bedre med offentlig opsparing. Det virker hurtigere, siger man, og så skyder man det andet fra sig og siger, at nu er det bedre, at vi går hen og laver restriktioner for efterspørgslen.

Hvis man nu ser på den restriktionspolitik, der stilles forslag om, må man sige, at det er et enkelt område af investeringerne, som den nuværende regering er så voldsomt på jagt efter. Det er erhvervslivets investeringer, vi gang på gang hører angrebet af den højtærede økonomiminister og andre af regeringens medlemmer. Det er ikke offentlige investeringer og andre investeringer. Der har vi rekordstigninger; vi har offentlige budgetter, der inden for bygge- og

anlægsvirksomheden stiger voldsomt, ikke alene for statens vedkommende, men også for kommunernes vedkommende. Nu behøver vi jo ikke at diskutere os imellem, at det også her drejer sig om nyttige investeringer, men det, vi behøver at diskutere, er, at det er en hel misforståelse, hvis regeringen tror, at erhvervslivets investeringer, de, der skal danne grundlag for de arbejdspladser, der i fremtiden skal konkurrere med udlandets, ikke er lige så vigtige som de andre. Det er en skæv politik at ville sige, at det alene er erhvervslivets investeringer, vi skal angribe, men det er det, regeringen gør. Det er dette skæve oplæg, der ligger i regeringens politik. At man kan være stillet over for at skulle sige, at i en given situation må vi dæmpe det samlede efterspørgselspres, også over for investeringerne, vil man ud fra en vurdering af økonomien ikke kunne afvise at diskutere. Men regeringen stiller ikke det forslag; den siger, at vi skal fremme på de andre områder, vi skal specielt sætte ind og dæmpe på ét område, nemlig erhvervslivets investeringer.

Nu får vi så fremsat et lovforslag, som, hvis det vedtages, betyder en principiel nydannelse i dansk politik. Vi har været stolte af dansk realkreditinstitutionsvæsen, og det har bl. a. hidtil altid været båret på det grundlag, at det ikke var underkastet restriktioner af den art, vi nu bliver stillet over for i henseende til obligationsudstedelsen. Det er altså et nyt princip, man her stiller folketinget og kreditvæsenet over for.

Jeg vil derfor, hvad behandlingen af lovforslaget angår, gerne sige, at vi fra vor side ønsker ikke at lægge vanskeligheder i vejen for, at folketinget kan behandle sine forslag så hurtigt, som det er påkrævet, og derfor er vi gået med til at tage første behandling allerede i dag; men det er nødvendigt at føje til, at vi ikke dermed på forhånd har givet tilslutning til, at vi kan se væk fra den tid, der kan blive nødvendig til grundig overvejelse af disse spørgsmål og til den offentlige debat, som et sådant forslag nødvendigvis må medføre.

Hvis man ser nærmere på lovforslaget, må man spørge: kan det så hjælpe? Betyder dets gennemførelse, at man dæmper efterspørgslen i erhvervslivet, således som regeringen vil? Det gør det jo ikke. Efterspørgs-

[Henry Christensen.]

len bliver ikke mindre, behovet og aktiviteten bliver ikke mindre, i hvert fald ikke efterspørgslen efter aktivitet; men man begrænser en lånekilde, specielt den lånekilde, der hedder lån over obligationerne. Og hvis det skulle få den virkning, som regeringen tror: at dette særlig var egnet til at sænke renten, så ville behovet eller efterspørgslen fra erhvervslivets side kun blive endnu større.

Jeg spørger derfor den højtærede økonomiminister: hvilke overvejelser har han gjort sig i den anledning? Tror ministeren, at erhvervslivet, når det ikke kan få lån i obligationsinstitutterne, vil afstå fra at søge lån? Eller tror man, erhvervslivet vil opretholde sin interesse i den aktivitet, som det finder, der er en økonomisk begrundelse for, og så sætte efterspørgslen efter penge i gang ad anden vej: private pantebreve og på anden vis? Lånemarkedet kender jo mange andre veje, og derfor må man alvorligt stille det spørgsmål, om regeringen og økonomiministeren for alvor tror, at man med dette forslag afgørende begrænser den samlede efterspørgsel, og hvis efterspørgslen går ad andre kanaler, om man så ikke også tror, at de flere penge, der nu skulle blive til overs, går derhen, hvor der måske kan regnes med en højere forrentning. Vi laver måske en kunstig rentedifferentiering mellem forskellige dele af erhvervslivet, men ender det så med at blive den begunstigelse specielt af obligationsmarkedet, som økonomiministeren her stræber efter? Jeg stiller spørgsmålet.

Ser vi på lovforslagets formulering, må jeg rigtignok sige, at der er mange ting at kritisere. Nu skal jeg ikke gå alt for stærkt ind på enkeltheder her ved første behandling, men jeg må dog sige noget til den højtærede økonomiminister desangående. Lovforslaget går jo specielt ud på at begrænse låneadgangen stærkt over for alt ikke-nybyggeri. Nybyggeriet skal tilgodeses i normalt omfang og i det voksende omfang, det har, men alt andet skal begrænses. Må jeg spørge: hvilke overvejelser har ministeren gjort sig f. eks. over for den del af erhvervslivet, ikke mindst landbruget, som jo traditionelt er henvist til at få sit investeringsbehov dækket gennem kreditinstitutionerne? Mener ministeren, det er

forsvarligt over for de store strukturkrav, vi er stillet over for i disse år også på dette område, at sige: her kan vi reducere den traditionelle adgang — og reducere den så voldsomt, som ministeren har foreslået?

Lovforslagets § 3 giver økonomiministeren en meget vidtgående bemyndigelse. For det første fremsætter ministeren altså et lovforslag om indgreb over for noget, der aldrig før har været grebet ind over for, og derefter beder ministeren om, at han sammen med Nationalbanken frit skal kunne ændre lånegrænserne, forhøje dem eller sænke dem, som han nu måtte finde passende, uden at folketinget i givet fald skal tage stilling dertil. Tænker ministeren sig, at det vil være forsvarligt af folketinget at give ham en sådan bemyndigelse? Mener ministeren, at han har en så overkvalificeret tillid, at han vil få en sådan bemyndigelse?

I § 5 finder vi en bestemmelse om, at loven skal gælde til den 31. marts 1967, altså foreløbig små to år. Det vil altså sige, at lovforslaget ikke har den meget snævre midlertidighedens karakter, som var forudsat i bemærkningerne om, at det var nødvendigt at have denne lov, specielt i de måneder, indtil man fik en strammere virkning af finanspolitikken. Hvordan tænker ministeren sig, at man kommer ud af alt dette? Kommer vi ud af det, før vi kommer til det tidspunkt, hvor vi måske har en arbejdsløshed her i landet, hvad ingen af os ønsker vi skal have? Først én gang vedtaget, tror ministeren da, det er let at få ordningen afviklet igen? Har ministeren ingen betænkeligheder i så henseende? Jeg beder i hvert fald om, at ministeren gør bemærkninger derom.

Hvordan skal loven i øvrigt administreres over for alle de mange, der har låneansøgninger inde, der har vurdering, eller som har disponeret i henseende til hidtil gældende regler, enten ved at de har sat byggeri i gang, eller ved at de har indrettet deres lån på en sådan måde, at de naturligt kan konvertere o. s. v.? Hvordan skal man stille sig over for dem? Hvordan fastsætter man skæringsdatoen over for dem? Hvordan tænker ministeren sig det?

Må jeg i denne forbindelse spørge: hvilke forhandlinger har ministeren ført med realkreditinstitutionerne? Har ministeren gjort et alvorligt forsøg på at forhandle med dem

[Henry Christensen.]

om, hvorvidt der var mulighed for en frivillig ordning? Jeg ser godt, at nationalbankdirektøren har ført en forhandling, men har regeringen gjort det? Har regeringen forsøgt en sådan forhandling? Det har jo en meget stor betydning, for hvis det var en administrativ ordning, man enedes med kreditinstitutionerne om, var afviklingsmulighederne meget lettere, end når det er en lovgivningsmæssig ordning, man gennemfører. Eller har ministeren overhovedet ikke forhandlet?

Det er jo en lang række praktiske problemer, der på den måde kommer til at opstå. Generationsskiftet bliver vanskeliggjort, og mange andre ting kunne nævnes i den forbindelse.

Det, som lovforslaget også er udtryk for, er indførelsen af en slags lånedifferentiering. Jeg er godt klar over, at dette har socialdemokratisk sympati, men kan det have sympati på liberalt hold her i det høje folketing? Kan det radikale venstre tænke sig at række hånd til en politik, der har sigte mod en form for lånedifferentiering som den, der bliver resultatet af denne lovgivning?

Må jeg i den forbindelse videre pege på følgende. Vi har hørt det ærede medlem hr. Ove Hansen bebude, at regeringen vil fremkomme med lovforslag om særlige låneforanstaltninger over for kommunerne. Betyder det, at vi nu skal se forskellige former for lånedifferentiering præsenteret af den høje regering? Er ministeren klar over, at lovforslaget foruden at forvride den liberale økonomi, der sikrer den mest effektive udnyttelse af den for knappe kapital, stiller os over for nogle meget mærkelige og vanskelige politiske problemer?

Det er jo en besynderlig dag. I eftermiddags fik regeringen gennemført et lovforslag om, at staten skal have lov til at udstede for 100 mill. kr. præmieobligationer, og i aften kommer regeringen og foreslår, at nu skal vi begrænse realkreditinstitutionernes adgang til at udstede lån. Det er altså en i sig selv selvmodsigende politik, og det er et eksempel på den nye stykvisе politik, vi alt for længe har stået over for. Tror regeringen egentlig selv, at den ved denne næsten desperate måde at optræde på tilrettelægger det solide grundlag, der

skulle til for at skabe fornøden tillid i befolkningen? Vi vil hos os ikke benægte, at vi nu ved egen skyld er bragt så langt ud, at vi her i Danmark står over for vanskelige og akutte, alvorligt påtrængende økonomiske problemer. For nogle måneder siden havde regeringen råd til at sige: vi forhandler ikke videre med de store oppositionspartier. Tror den selv, den er så stærk og har så stor tillid i befolkningen, at disse næsten desperate forsøg er i stand til at ændre indstillingen? Jeg tror at måtte sige, at regeringen efterhånden er kørt så langt ud og har skabt en så stærk mangel på tillid i befolkningen, at det er et stort spørgsmål, om den økonomiske balance overhovedet kan genskabes, så længe regeringen påkalder denne mistillid.

Det er en alvorlig økonomisk udvikling, vi står over for. Den skaber ængstelse mange steder, og den skaber især ængstelse, fordi det er mishandlingen af egne gode muligheder, Danmark præsterer i disse tider med en regering, der har vist manglende mod, da modet krævedes. Derfor er det i så høj grad selvskabte plager, regeringen stiller befolkningen over for.

Poul Møller: Det er hårde vilkår, den høje regering byder folketinget i disse dage. Vi kunne vågne i morges og læse i Politiken, at nu skulle vi ind og vedtage et nyt lovforslag inden pinse, nu skulle man ordne obligationsmarkedet i en fart, for nu havde regeringen fået et brev fra Nationalbanken, og det havde man så talt med det ærede medlem hr. Westerby og med det radikale venstre om, så nu var der sikret gennemførelse af en ændring af hele obligationspolitikken og obligationsmarkedet her i Danmark. Det er jo udmærket, at regeringen kan ordne sådan en ting i en håndvending, men det er ikke så nemt for folketinget at få disse problemer stukket ud en tirsdag eftermiddag med henstilling om at gøre dem færdige inden fredag.

Nu kan det ikke komme helt bag på den høje regering, at der har været noget i vejen med obligationskurserne gennem et stykke tid. Vi er i hvert fald nogle stykker, der har prøvet på at forklare regeringen, at det gik ikke med obligationskurserne. Vi er også nogle, der har prøvet at henlede regeringens opmærksomhed på, at den

[Poul Møller.]

måske skulle koncentrere sig mere om dette end om at skabe direkte prisstigningsforventninger og direkte inflation gennem sin skattepolitik. Det er ikke lykkedes ret vel; men det lykkedes altså for Nationalbanken med et brev på et tidspunkt, hvor regeringen mente at nu skulle vi have ferie, at kalde regeringen frem til handling. Regeringen må have kendt disse problemer. Vi andre har i hvert fald gjort det, og vi ved alle sammen, at den højtærede økonomiminister straks ved sin tiltræden sagde, at han ville bekæmpe inflationen, ganske vist den inflation, som statsministeren havde sagt under valgkampen ikke eksisterede. Men nu mente økonomiministeren, at den eksisterede. Vi har også set, hvordan han har fået noget gjort billigere under sin korte periode som minister, nemlig de obligationer, vi taler om i aften.

Jeg synes også, det er mærkeligt, at vi nu har afsluttet afgiftsudvalgets forhandlinger om afgiftslovgivningen og den økonomiske lovgivning, uden at regeringen har ønsket at foretage sig noget på dette område, og jeg synes, det er mærkeligt, at boligudvalget har afsluttet sit arbejde, uden at man i folketingets boligudvalg, hvor der har været en aldeles glimrende forligsatmofære, har følt sig foranlediget til at drøfte obligationsproblemet, som er så væsentligt for boligpolitikken.

På forhånd må jeg derfor sige, at vi vil ikke prøve på ved chikane eller sabotage at hindre, at dette stykke lovgivningsarbejde kan afsluttes, men derfra og til, at vi bliver sikre på, om det, vi gør, er rigtigt, det er noget helt, helt andet. Nu må man så håbe på, at den høje regering har denne sikkerhed. Der er ikke noget i dens fortid, der tyder på, at den har været sikker på noget som helst, men det kan være, den er det i denne omgang.

Det er helt givet, at misforholdet mellem udbud og efterspørgsel på obligationsmarkedet har tiltrukket opmærksomheden hos os alle gennem længere og længere tid. Årsagerne har jo været flere. Væksten i udbuddet har været enorm, kolossal, hvilket bl. a. skyldes de øgede investeringer, og disse øgede investeringer skyldes naturligvis, at man har ønsket en høj økonomisk aktivitet, men de skyldes også de stadige

prisstigningsforventninger; det, jeg vil kalde det inflatoriske træk, gør også, at investeringerne ønsker man at få overstået så hurtigt som muligt, inden de bliver dyrere. Altså, denne inflation presser udbuddet i vejret, og den skaber samtidig en mindre efterspørgsel efter obligationerne. Det er jo helt givet at prisstigningsforventningerne direkte påvirker opsparingen, således at dels bliver der sparet mindre op, dels søger den opsparing, som er til rådighed, mod en værdifast anbringelse: hellere en fast ejendom end obligationer. Den faste ejendoms værdi stiger med inflationen, og selv om man i dag har beskattet den yderligere med kapitalvindingsafgift, betragter sparereren den som et bedre opsparingsobjekt end at anbringe pengene i obligationer.

Vi har den opfattelse, og det har vi jo sagt indtil hudløshed i hele denne sidste vinter, at inflationen ikke kan bekæmpes ved at skabe nye prisstigningsforventninger, som regeringen har gjort det gennem sin økonomiske politik. Og når folketinget nu tager ferie, har vi et forslag liggende på vort bord, som vi skal behandle, når vi kommer ind i september, et forslag, som, alt andet lige og hvad der ellers er sagt om det, vil skabe prisstigningsforventninger: et forslag om en generel afgift på alle tjenesteydelser og alle varer på 10 pct. I hvert fald vil den økonomiske virkning, så længe det ligger, være, at tingene bliver dyrere endnu, og derfor får folk mere og mere trang til at bruge og mindre og mindre trang til at spare.

Vi har under vinterens gang peget på, at tinget måtte indtage en fundamentalt ændret holdning til den private opsparing, hvis vi skulle prøve på længere sigt at fjerne os fra disse prisstigningsforventninger. Vi har peget på, at der også på udbudssiden kunne gøres noget. Vi er derfor bl. a. gået imod det præmieobligationslån, som den høje regering i dag har fået folketingets flertals vel-signelse til at udstede. Jeg er ikke sikker på, at dette flertal ville have vedtaget lovfor-slaget, hvis det havde vidst, at fordi det vedtog den slags love, måtte det også ved-tage en lov af den slags, vi nu er i færd med at behandle. Disse ting hænger sammen. Når staten selv går ud på obligationsmarkedet og udbyder obligationer — man kan kalde det præmieobligationer, eller hvad man vil — er det givet, at så forsøger man at få fat på

[Poul Møller.]

noget af den efterspørgsel, der er efter obligationer, og mindske den efterspørgsel, der er efter kreditforeningsobligationer, hypotekforeningsobligationer, og hvad der ellers kan være af løbende obligationer på markedet. Derfor synes jeg, som også det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde det, at der fuldstændig mangler en linje, en helhed i regeringens økonomiske politik. Det understreges ved vedtagelsen af præmieobligationslånet, men også af selve den kendsgerning, at man altså ikke på eget initiativ, men som følge af et brev fra Danmarks Nationalbank farer til at fremsætte dette lovforslag få dage før folketingets ferie. Vi har peget på nationalbankdirektørens tanke, som han rejste, da han var direktør i Bikuben, om at gennemføre indeksregulerede obligationer; vi har sagt, at man burde forsøge dette og se, om ikke man herigennem kunne skabe nogen interesse for obligationerne. Vi har ikke fået nogen tilslutning; der er blevet nedsat et udvalg, men inden dette udvalg er færdigt med sit arbejde, står vi altså over for at skulle regulere og restriktionere 2 år frem i tiden på en helt anden måde.

Vi har erklæret os villige til — også før valget — i det udvalg, der i fjor behandlede hypotekforeningsloven, at gå med til en gennemgående ændring af såvel kreditforeningsloven som hypotekforeningsloven med det sigte at ændre disse lange låns løbetid, forkorte deres løbetid, så vi derigennem skabte større realopsparing i samfundet, og måske også at begrænse deres lånemuligheder gennem sådanne generelle ændringer i kreditforenings- og hypotekforeningsloven; men dette problem er jo ikke taget op i den folketingssamling, som nu er ved at være forbi. Endelig har vi lige så tit peget på, at der må lægges en udgiftspolitik til rette, så det offentlige ikke selv dræner opsparingsmulighederne og på den måde er forspand for inflationen.

Jeg har gerne villet fremsætte disse generelle betragtninger, fordi det er selve disse problemer, som er skyld i den manglende balance; det er så spørgsmålet, om denne manglende balance kan rettes op ved ligesom at trykke et låg ned i kedlen, der er i kog, og så håbe på, at dette låg er tilstrækkeligt stærkt til at dæmpe trykket og ikke

får det hele til at springe i luften. Det er det, der er ideen i lovforslaget, at nu skal man ad restriktiv vej prøve på at gennemføre en dæmpning i obligationsudbuddet, og dér har vi naturligvis vor skepsis over for restriktionerne.

Det er helt klart — den erfaring har sikkert alle ærede medlemmer — at det er lettere at indføre restriktioner end at komme af med dem igen. I boligudvalget har man været stærkt optaget af problemet om at komme af med byggerestriktionerne. Det var så nemt en decemberdag i 1959 at udstede et cirkulære om igangsættelsesstop for byggeriet, men har man først gjort det, så er det, jeg havde nær sagt forbandet, men det må jeg vel ikke sige for den højtærede formand, men så er det så overordentlig vanskeligt at komme væk fra sådanne restriktioner igen.

Nogle ærede medlemmer kan huske, da man en januardag i 1932 besluttede at indføre en valutacentral midlertidigt for 3 måneder. Det var en restriktion; man var i en økonomisk vanskelig situation, og man måtte indføre en restriktionspolitik, sagde man, derfor skulle man overlade til Danmarks Nationalbanks valutakontor at give tilladelse til, hvem der skulle importere her til landet, og hvem der ikke skulle. Da de tre måneder var gået, måtte man forlænge denne lov, og siden har man forlænget den, således at vi her i de sidste dage på ny har kunnet vedtage den såkaldte valutalov, som stadig har sammenhæng med det, der blev indført i 1932 for en 3 måneders periode.

Her står vi altså overfor at starte en restriktion. Vi skal se at komme væk fra reguleringer på byggeriets område, og så må man regulere kapitalmarkedet, og denne regulering af kapitalmarkedet vil man gøre restriktiv og vilkårlig, men hvordan slipper man af med den igen? Så længe man har de restriktioner, opdømmes behovet, og så tør man ikke gå fra dem igen, fordi der er et for stort opdæmmed behov. Alle de, der ikke kan få lån i dette år eller til næste år, må gå og vente, og den dag, restriktionerne bliver ophævet, kommer de med deres lånebegæringer, og så kommer den udvikling igen, som man netop ønskede at undgå.

Vi har jo set tidligere, hvordan vi ad restriktiv vej kan udskyde problemerne,

[Poul Møller.]

men vi kan ikke løse dem, og det beder jeg de ærede medlemmer forstå: vi tror ikke på, at løsningen ligger i restriktioner.

Der er jo også det uheldige ved den restriktive metode, at den er vilkårlig i sin virkning. Der står ikke noget i dette lovforslag om, hvem det er, der får ret til et lån. Det er noget, som kreditforeningerne skal tildele, de skal lægge deres praksis til rette. Om det skal være efter køprincippet, således at de, der kommer sidst, ikke får noget, eller om det skal være en almindelig nedsættelse af lånetilbuddene over hele linjen inden for de to i lovforslaget nævnte kategorier, ved vi ingenting om, men givet er det, at der bliver tale om vilkårlighed, medens derimod generelle ændringer i kreditforeningsloven, der skal skabe de samme ligelige forudsætninger for borgerne, efter vor opfattelse er den vej, man må gå i et liberalt samfund.

Jeg vil også gerne pege på, at de vidtgående bemyndigelser, lovforslaget indeholder, er af en sådan karakter, at hvis man læser § 2 og § 3 i sammenhæng — hvad jeg tror, mange ærede medlemmer sikkert har brugt deres eftermiddag til — vil man se, at § 3 ganske overflødiggør de bestemmelser, der er i § 2. I § 2 prøver man på at udspecificere 110 pct. til nyt boligbyggeri og 75 pct. til andre lån af det, man havde — jeg går ud fra det skal være i tilsvarende kvartaler — i fjor; men i § 3 siger man: det er alt sammen ligegyldigt, for nationalbankdirektøren kan med økonomiministerens samtykke fuldstændig ændre det; han kan sætte det til 120 pct. eller 200 pct. for boligbyggeriet, og han kan sætte det ned til 0 pct. til andre formål. Det er altså den mest vidtgående bemyndigelse, og folketinget må ikke tro, at man ved at vedtage dette lovforslag har givet retningslinjer for, hvordan det skal administreres, for af § 3 fremgår det, at der er ingen retningslinjer; det er i virkeligheden Nationalbanken og økonomiministeren, der har fået en blankofuldmagt til at regulere kapitalmarkedet, kreditforeningernes, hypotekforeningernes og tredjeprioritetsinstitutternes obligationsudstedelse i fremtiden, og det er noget, vi naturligvis må have vore meget stærke principielle indvendinger imod.

Af hensyn til boligbyggeriet siger man, at

hvis det er grænserne for lån til boligbyggeri, der skal ændres, skal der forhandles med boligministeren, men der står ikke noget om, hvilke beføjelser han har; ministeren har kun den beføjelse, at der skal forhandles med ham.

Nu vil jeg i det hele taget sige, at det er meget mærkeligt for os at se, at boligministeren er skubbet sådan ud i baggrunden med dette lovforslag, for så vidt jeg ved, hører realkreditsystemet stadig under boligministerens ressort, men nu er altså den højtærede økonomiminister, som jo også skal tjene sine penge på en eller anden måde, kommet ind i billedet og har fået dette embedsområde, således at han i virkeligheden skubber boligministeren ud af realkreditsystemet. Det skal jeg såmænd ikke komme dybere ind på, det bliver ministeriets egen sag, hvorledes det vil fordele embederne imellem sig, men det bliver jo ikke lettere for kredit- og hypotekforeninger og andre, at de nu pludselig får en ny ressortminister, de skal forhandle med, samtidig med at de stadig i andre henseender har den gamle ressortminister.

Det næste spørgsmål, vi gerne vil stille, er, om kreditforeningerne kan administrere ordningen. Det er jo så let at sige, at nu skal der være de og de grænser, og de grænser kan så laves om, så snart lovforslaget er vedtaget, af Nationalbanken og økonomiministeren; men har kreditforeningerne nogen som helst mulighed for at administrere disse restriktioner? Det er en af de ting, vi må undersøge i udvalget.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen nævnte, at det byggeri, der er i gang, hvad enten det er boligbyggeri eller erhvervsmæssigt byggeri, bliver udsat for, når det er færdigt, at det ikke kan få de lån, som det har forventet at få, da det gik i gang. Der foreligger måske endda på en række områder tilsagn, men så vidt jeg kan se, er det efter lovens ikrafttræden selve berigtigelsen af lånene, der er afgørende. Det vil sige, at man ikke kan henholde sig til noget tilsagn, man har fået tidligere, og det vil jeg tro er meget vanskeligt for kreditforeninger og hypotekforeninger og andre låneinstitutter at administrere.

Endvidere skal jeg pege på, at man jo i særlig grad indfører en skærpelse, hvad angår de erhvervsmæssige investeringer.

[Poul Møller.]

Dette vil naturligvis blive værst for landbruget. Vi ved godt, at landbrugets mulighed for at modernisere, ikke blot for at modernisere bygninger, men også for at købe maskiner til modernisering, ligger i, at der kan optages tillægslån i bedriften, i virksomheden. Sådan har det altid været, og landbruget har ikke stort andre muligheder. Her er der altså også en underlig dobbelthed i regeringens politik. Vi tilstræber modernisering af dette erhverv. Der er i eftermiddag vedtaget en lovgivning om at yde støtte til landbruget, men vi er vel alle enige om, at vi skulle bort fra denne støtte og over til modernisering af landbruget; erhvervets mulighed er at kunne modernisere ikke i kraft af støtten, men i kraft af, at det kan skaffe sig lånekapital, og det er uhyre vanskeligt for landbruget, hvis 75 pct.s grænsen skal lægges til grund for dets investeringer.

Endelig vil jeg stille et spørgsmål til den højtærede økonomiminister, et spørgsmål, som vi, tror jeg, i fjor drøftede med den daværende boligminister, den nuværende Grønlandsminister. Da drøftede vi i det udvalg, der behandlede hypotekforeningsloven, spørgsmålet, om der kunne gøres noget ved tillægslånene. Den daværende boligminister havde den anskuelse, at vi kunne vel regulere tillægslånene, men vi kunne ikke fjerne det grå pengemarked eller det sorte pengemarked; finansieringsinstitutter eller andre ville dække ind med private pantebreve, ejerpantebreve, og hvad ved jeg, i det tomrum, der opstod, hvis man foretog restriktioner på kreditmarkedet af den karakter, som dengang var på tale. Nu vil jeg derfor stille det spørgsmål til den højtærede økonomiminister, om han mener, vi kan udelukke den mulighed, at finansieringsinstitutterne her trækker kapitalen til sig fra obligationsmarkedet og sender dem ud i 4. prioriteter, når vi nu begrænser 3. prioritetsinstitutternes muligheder for at yde lån.

Jeg har gerne villet gøre disse bemærk-

ninger om lovforslaget. Vi er villige til at underkaste det en behandling, endog en efter omstændighederne velvillig behandling, for at se, om der virkelig kan skabes noget på dette område, der kunne være værdifuldt, og som vi kan tro på vil hjælpe. Men der er en ting, som i og for sig gav mig noget af et chok; det var det ærede medlem hr. Peter Niensens udtalelse om, at man var nødt til at regulere til bunds. Det er klart, at vi fra vor side, som man siger, er meget betænkelige, hvis dette skal være udtryk for en økonomisk politik, der har til opgave at regulere til bunds. Vi tror, det kun bliver charlataneri, hvad det danske folketing og den danske regering kan finde på, hvis man vil regulere i stedet for at regere.

Baunsgaard: Nu står vi her igen, sagde det ærede medlem hr. Henry Christensen, og efter at have lyttet til den ærede ordførers tale kan jeg bekræfte hans vurdering; nu står vi her igen. Jeg må sige, at vi står her igen på næsten tragisk genkendelig måde. Man har megen kritik, mange bebrejdelser, jeg går vist nok heller ikke for langt ved at sige overordentlig stærk surhed, men er også igen uden alternativ. Nu ville det være urimeligt, om jeg forlangte, at man absolut skulle have et alternativ, hvis man ikke selv, som det ærede medlem hr. Poul Møller så stærkt understregede det, længe havde vidst, at vi ville stå her. Så havde det været rimeligt, om man selv havde gjort sig visse tanker om alternative muligheder.

Da Nationalbanken for kort tid siden traf den frivillige aftale med bankerne, hvorefter 20 pct. af den fremtidige stigningstakt i indlånene skulle bindes, stod det klart for alle, at der manglede noget i at opnå en tilfredsstillende økonomisk samordning. Der manglede noget i at opnå en tilstrækkelig afbalancering af kreditforholdene herhjemme, og offentligheden og det høje folketing vil også gennem fremkomne meddelelser vide, at der har været gjort forsøg fra

[Bausgaard.]

Nationalbankens side på at opnå en lignende frivillig aftale med realkreditinstitutterne.

Så vidt jeg er orienteret, er dette strandet på en begrundelse om, at man fra realkreditinstitutternes side savnede fornøden hjemmel til ellers følte sig i hvert fald ikke i stand til uden lovgivning at indgå på en sådan aftale. Uanset om dette nu er rigtigt eller ikke, må vi i hvert fald konstatere, at vi i dag ikke har denne hjemmel, og at vi ikke uden den kan få den tilfredsstillende økonomiske samordning. Det er også klart for alle og burde være det uanset ens vurdering i øvrigt af de finanspolitiske indgreb, der er foretaget, at disse indgreb endnu ikke har kunnet medføre og følgelig heller ikke har medført en tilstrækkelig afdæmpning af forbrugspresset.

Ét er opnået, nemlig en overordentlig stram likviditet i bankerne. Men ser man nu alt dette i sammenhæng — det, der mangler i efter den frivillige aftale med bankerne at opnå den tilfredsstillende økonomiske samordning, det, der mangler i, at de gennemførte finanspolitiske foranstaltninger kan medføre en tilstrækkelig afdæmpning af forbrugspresset, og den stramme likviditet i bankerne — ja, så er det forståeligt, at man i denne situation ser lånoptagningen presse sig andre steder hen, og det er just det, der er sket. Lånoptagningen har presset sig andre steder hen, og det har bl. a. medført, at der er blevet et alle forhold taget i betragtning ekstraordinært stort pres på obligationsudbuddet.

Stadig uanset ens principielle vurdering af vort realkreditsystem herhjemme, stadig uden hensyn til ens principielle vurdering af det ønskelige eller mindre ønskelige i indgreb over for den frie markedsmekanisme på dette område, så må man erkende, at hvis man intet foretager sig, så vil byggeriet og huslejen komme til at lide varig skade. Der er al mulig grund til at antage, at de øjeblikkelige forhold på obligationsmarkedet kan komme til at betyde en sådan fordyrelse af disse års byggeri og dermed en sådan forhøjelse af disse års huslejer, at man herfra vil se en fremtidig stimulans til inflationen, der vil gøre andre forsøg på at begrænse inflationen vanskeligere. Derfor er det efter min opfattelse nødvendigt med positiv vilje

at vurdere mulighederne for ad den vej, regeringen her har foreslået, at gribe ind over for denne — jeg går ud fra af alle uønskede — udvikling.

Det er klart, at vi her står over for et indgreb, hvis virkninger ingen på forhånd kan kende fuldt ud. Jeg vil dog gerne benytte anledningen til ikke mindst på baggrund af de to foregående ordførertaler at understrege, at det, man her foreslår fra regeringens side, betyder jo ikke, at vi bevæger os fra et system, der ligner det, der er gældende i andre lande, og skaber et specielt dansk system. Nej, det vi gør, er, at vi her, om dette bliver vedtaget, bevæger os bort fra noget, der er specielt dansk, og som ikke findes tilsvarende i andre lande, heller ikke i lande, som man normalt ynder at sammenligne sig med, eller som man normalt ynder at kalde liberalt ledede samfund.

Det er rigtigt, at som lovforslaget er formuleret, vil det komme til at betyde en afdæmpning af obligationsudbuddet, som må ramme investeringerne i et vist omfang. Men man må vel gøre sig klart, at det ikke er muligt at foretage en sådan afdæmpning af obligationsudbuddet, uden at det nødvendigvis medfører en vis afdæmpning i investeringstempot, eller skulle man her også sige investeringspresset.

Jeg skal så vidt mulig afstå fra her ved første behandling at komme ind på enkeltheder, men jeg må dog sige, at sådan som det ærede medlem hr. Poul Møller fremskillede virkningerne over for landbrugets investeringer, kunne det måske hos nogen skabe en fornemmelse af, at lovforslagets bestemmelse om, at obligationsudbuddet uden for nybyggeri på boligområdet skal begrænses til 75 pct. af det gennemsnitlige nyudlån pr. kvartal i perioden fra 1. april 1964 til 31. marts 1965, betyder, at landbrugets muligheder for at optage investeringslån automatisk vil blive begrænset til 75 pct. af dette tidligere lån. Som jeg læser lovforslaget, behøver det ikke at gå sådan. Jeg læser lovforslaget sådan, at det er hele området uden for det nye boligbyggeri, der totalt ikke må overstige 75 pct., men at man netop inden for dette område overlader det til realkreditinstitutionerne at foretage et skøn eller, om man vil, en prioritering af lånemulighederne. (Poul Møller: Det er det enkelte kreditinstitut!). Ja, det er det en-

[Bausgaard.]

kelte kvartal, det har jeg forstået. (Poul Møller: Det enkelte kreditinstitut!). Ja, det er den enkelte kreditforening; det er stadig rigtigt. Jeg tror også, det ærede medlem vil vide, at landbruget ikke henvender sig til en enkelt realkreditinstitution. Jeg tror derfor, man vil komme til det resultat, at bestemmelsen ikke har nødig at betyde det, som det ærede medlem hr. Poul Møllers indlæg — sådan lød det i hvert fald for mig — kunne skabe en fornemmelse af. Har jeg misforstået det, vil jeg sætte pris på at blive retledet af den højtærede økonomiminister.

Det er klart, at man stående over for indgreb på et område, der hidtil har fået lov til at udfolde sig frit, på forhånd må tage forbehold over for enkeltheder i lovforslaget. Sådanne enkeltheder må jeg altså tage forbehold over for, uden at jeg her skal gå i detaljer. Jeg vil kun understrege, at det måske er betænkeligt på forhånd at foretage en tidsbegrænsning, der er så relativt beskeden som den foreslåede begrænsning til en omtrentlig 2-årig periode. Det er vel også et spørgsmål, om de bemyndigelser, der gives til bolig- og økonomiministeren sammen med Nationalbanken, sådan som § 3 er udformet, kan siges at være helt tilfredsstillende. Som sagt må jeg tage forbehold over for sådanne enkeltheder.

I øvrigt kan jeg tilsige en udvalgsbehandling fra det radikale venstres side, der i erkendelse af den alvorlige situation på obligationsmarkedet vil komme til at bære præg af positiv velvilje.

Kai Moltke: Jeg skal lade være med at begynde med, at nu står vi herigen; det gør vi naturligvis, men det vil måske være klogt at se, at en side af de økonomiske vanskeligheder, som nu trækkes frem, måske alligevel vil række ind på den almindelige politik på en positiv måde. Derfor skal jeg lade være med at komme med den sædvanlige fremstilling om, at regeringens politik endnu en gang har vist sig ufuldkommen eller skal rettes, og mere se på, at man fra Nationalbankens side her henleder opmærksomheden på ganske bestemte kilder for inflationen, som hidtil har været overset, og som nu melder sig, fordi de er en fundamental faktor i landets økonomiske udvikling.

Allerede herudfra må jeg sige, at vi i mit parti selvfølgelig føler os noget overrumplede ved et sådant lovforslag, men ikke mere overrumplede, end at den hidtidige politik jo for temmelig længe siden har vist os, at en sådan situation før eller senere måtte opstå, og at sådanne foranstaltninger før eller senere måtte træffes. Og hvad er det, Nationalbanken tager sit udgangspunkt i? Det er jo i noget, som er gammelkendt her: at der gennem realkreditinstitutterne formentlig i stigende grad optages lån til andet end nyt boligbyggeri, landbrugsbyggeri o. lign., og at den meget stærke stigning i obligationsudstedelsen i de senere år til dels eller til en vis grad hænger sammen med dette forhold. Den stærke stigning i obligationsudstedelsen har til dels sin rod i forventninger om kraftige prisstigninger på de faste ejendomme og bidrager dermed til at forstærke prisstigningerne for disse, herunder for byggegrunde, så vel som til at forstærke det almindelige efterspørgselspres.

Ja, se, her er vi ved et af kernespørgsmålene, og så nytter det ikke, at man fra konservativ side siger: vi vender os imod reguleringen, vi vender os imod restriktioner af enhver art. Kredit vil altid være et reguleret område. Der kan nemlig kun lånes ud med held i tilfælde af, at der virkelig findes økonomiske ressourcer at låne ud af. Det undrer mig på en måde, at det ærede medlem hr. Poul Møller kan blive så overrasket på dette felt, for så vidt jeg erindrer, er det kun et par uger siden, at det ærede konservative medlem selv opfordrede til restriktioner på et andet område, nemlig i afbetalingshandelen, et område, hvor man fra konservativ side ikke engang har været bange for at lytte til senere fremsatte antydninger fra socialistisk folkeparti. Men som sagt, pengerestriktioner vil altid findes, for kreditmulighederne afhænger selvfølgelig af hele kapitaludviklingen, af kapital situationen, og det at sige, at man ikke vil have økonomiske restriktioner for kredittens vedkommende, fører jo ud i den rene galimatias.

Dernæst til selve lovforslaget. Det er selvfølgelig til en vis grad en skitse, en skitse for rationering af kreditten til bestemte felter. Efter de 20 pct.s indskrænkning af kreditten for bankerne er man nu nået til kreditinstitutionerne. Det er forståeligt og efter

[Kai Moltke.]

min mening fornuftigt, fornuftigt i den forstand, at der i den givne situation ikke findes anden udvej, hvis man ikke vil køre endnu videre ud, og jeg har ikke noget imod, at man tager det hensyn til boligbyggeriet, at man som udgangspunkt for det fremtidige boligbyggeri opstiller en norm på 110 pct. af gennemsnittet for 1964-65. Det er rigtigt og fornuftigt, hvis man ikke vil have en af disse pludselige standsninger, som meget let kan bringe yderligere økonomisk uføre med sig.

Lidt mindre tilfreds er jeg med udformningen af § 2, stk. 1, b, og hvorfor? Først og fremmest fordi jeg her gerne vil have en nærmere specificering, for det er jo et meget sammensat område, der her er tale om. § 2, stk. 1, b, omfatter jo erhvervsbyggeri, fabrikker og også kommunale anlægsarbejder, eller rettere sagt sådanne kommunale anlægsarbejder, der skal belånes gennem kreditinstitutionerne, og det omfatter endelig en tredje kategori: såkaldte tillægslån, omprioritering o. s. v., som intet har med egentlig produktionsvirksomhed at gøre. Min første indvending skal derfor være, at det ville være rart, før man gik videre med denne lovgivning, at få en vis specificering af, hvordan de 75 pct. på disse felter vil blive fordelt. Her mangler vi den økonomiske oversigt over kreditydelsen på de forskellige felter, som vi allerede fra vort partis side efterlyste i november måned og fik løfte om i denne sal. Men det er vel oplysninger, som forhåbentlig kan indhentes i et udvalg. Jeg føler blot trang til at tilføje, at hvis man her tænker på den offentlige sektor som noget, der skal med ind under rationeringen, så må det huskes, at man gennem spareplaner o. s. v. allerede har foretaget en sådan nedskæring, at 75 pct.s reglen vel ikke skal overføres på sådan offentlig anlægsvirksomhed, som er skåret godt nok ned i forvejen.

Det næste problem, som jeg tror rejser sig og rejser sig rent automatisk i forbindelse med inflationens karakter, er den rentemæssige side, for vi har utvivlsomt en vis renteinflation ved siden af kreditinflationen. Vi har vel renteinflation i den forstand, at den høje rente, der betales, gennem afskrivningsregler o. s. v. får lov til at figurere på en sådan måde, at den faktisk

bliver ensbetydende med skattefradrag. Nu er dette jo ingen skattelov; men der er altid en sammenhæng mellem de forskellige økonomiske faktorer, og derfor kan jeg ikke lade være med at henvise også til denne side af sagen.

Endelig er der et tredje spørgsmål, som vel trænger sig temmelig stærkt på, når man overhovedet skal til at tale om at begrænse udstedelsen af obligationer. I Nationalbankens skrivelse henvises der til den meget store risiko for, at kommende prisstigninger eller foruddiskontering af prisstigninger på fast ejendom skal give sig udtryk i låntagning. Her kunne jeg lide i denne omgang at rette det direkte spørgsmål til den højtærede økonomiminister: ville det ikke for visse kategorier af fast ejendom være klogt samtidig med denne midlertidige rationering af udstedte obligationer gennem kredit-, hypotek- og tredjeprioritetsinstitutter at overveje en midlertidig tinglysningsgrænse for, hvad der kan optages af lån i fast ejendom, og i alle tilfælde begynde ud fra, hvad disse penge skal bruges til? Nationalbankens beretning giver jo meget tydelige fingerpeg om, at disse lån benyttes til andet end rationalisering af landbruget og egentligt byggeri. Derfor ville en sådan grænse — hvor vi nu har stillet ejendomsskatterne i bero, om jeg må sige det sådan — hvis man vil undgå inflatoriske udsving, vel passende kunne kobles sammen med en vis øvre grænse ud fra vurderingen, sådan at der sættes grænser for, hvad der kan optages af lån på dette felt.

Der er mange andre spørgsmål i forbindelse med dette lovforslag, som det kunne være rart at få sagligt økonomisk underbygget. Såvel den højtærede økonomiministers bemærkninger som skrivelsen fra Nationalbanken udmærker sig — hvis man kan bruge det udtryk — ved, at der bogstavelig talt ikke findes én talmæssig analyse af, hvordan de forskellige grupper af lån er fordelt. Skal man gøre et forsvarligt arbejde her, kan det ikke gøres uden den nødvendige statistik vedrørende fordelingen og uden en virkelig økonomisk oversigt over, hvordan det ser ud på realkreditmarkedet i øjeblikket. Men det håber jeg er noget, vi kan få indhentet i det kommende udvalg.

Som forholdene ligger, tror jeg, der er grund til først at slå fast, at der er sket et

[Kai Moltke.]

vist tilbageskridt. For dette taler Nationalbankens erklæring om, at selv det forventede kasseoverskud på 1,2 milliarder kr. ikke vil være tilstrækkelig i den givne situation til at redde os ud af den krise på obligationsmarkedet, vi har. Samme sprog taler jo den højtærede økonomiminister meget forsigtige bemærkninger — ikke om, at renten falder og kurserne rettes op, men om, at hvis man ikke griber ind med denne rationering, vil et yderligere betydeligt kurstab rammende boligbyggeriet ikke kunne forhindres.

Jeg tror, det er godt og nødvendigt at tage fat på problemerne omkring denne del af den økonomiske udvikling i vort land. Selvfølgelig havde det været ønskeligt, hvis Nationalbanken under sin nye ledelse havde haft mere fremsyn, så den før den 28. maj kunne have henledt tingets opmærksomhed på så vitale problemer. Selvfølgelig havde det været godt, om man havde kunnet fremsætte dette lovforslag i folketingets sidste uge med en fyldestgørende økonomisk analyse og sikker statistik for, hvordan realkreditens lånemarked i dag ser ud.

Men trods disse mangler skal jeg ud fra nødvendighedens lov på socialistisk folkepartis vegne tilsige regeringen en velvillig og saglig overvejelse af dette lovforslag i forventning om, at den karakteristisk, der er givet af den højtærede økonomiminister og Nationalbanken af situationen, ved undersøgelser og analyser vil kunne underbygges sagligt og resultere i virkeligt konkrete oplysninger til udvalget.

Rimstad: Da vi for nogle dage siden behandlede venstres forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg til undersøgelse af inflationskilderne, kom jeg under debatten herom ind på det forhold, at det var formålsløst eller så temmelig formålsløst at stramme pengeinstitutternes kreditgivning, så længe man tillod eller i hvert fald ikke kunne forhindre uønsket kreditgivning over realkreditinstitutterne.

Jeg har forstået, at regeringen også gennem Nationalbanken er blevet gjort opmærksom på dette forhold og de vanskeligheder, som banken derigennem får, når mængden af obligationer, der udbydes, trykker den kurs, som banken må anse for en minimumskurs, hvis renten og dermed

huslejerne og mange andre ting ikke skal løbe løbsk, først og fremmest til skade for vor produktions konkurrenceevne over for udlandet — altså til skade for den eksport, som vi alle sammen må værne om, fordi den er grundlaget for vor levefod, grundlaget for vore anstrengelser for at gennemføre de bedste sociale foranstaltninger og grundlaget for indfrielsen af de veksler, vi trækker på forretningen Danmark for at gennemføre de uddannelsesplaner for vor ungdom, der på længere sigt kan sikre vore muligheder bedre, end de er sikret i dag.

Jeg nævnte i mit indlæg i debatten om inflationskilderne, at obligationsudstedelsen på dette tidspunkt har taget et sådant omfang, at man får indtryk af, at det er efterspørgslen fra byggeriet og det private forbrug, der alene er bestemmende for obligationsmængden — dér, hvor det burde være størrelsen af den opsparing, der skal finansiere købet af disse obligationer, som var bestemmende.

Når dette er sagt, vil jeg gerne tilføje, at den højtærede økonomiministers lovforslag i meget høj grad virker på mig, som om det var ministerens hensigt at reparere et fint mekanisk instrument med en forhammer. Jeg forstår da også, at lovforslaget skal ses under synsvinklen en nødløsning. Men netop i betragtning heraf mener jeg, at det er forkert at give denne midlertidige nødlovgivning så lang en gyldighedsperiode som to år. Jeg mener, at f. eks. tre kvarterer ville være et bedre tidsrum, særlig hvis man fra regeringens side var indstillet på at anvende den tid, der altså ville udløbe den 1. april 1966, til at finde frem til bedre og mere hensigtsmæssige metoder end de metoder, der er angivet i dette lovforslag.

Sådanne metoder findes jo; bl. a. er jeg ikke nær så bange som ministeren over for spørgsmålet om at gruppere og klassificere de aktuelle lånansøgere hos realkreditinstitutterne, klassificere dem og udskille af dem i hvert fald hovedparten, der kun sigter mod en forbrugsforøgelse. Der findes også en vej til mere fornuftige låneordninger end den vej, den i øvrigt på mange måder fornuftige danske form for realkredit anviser.

Sagen er jo, at de allerfleste danske realkreditinstitutioner er debitorforeninger, hvor det er låntagerne, der bestemmer, og hvis interesser derfor i særlig grad varetages. I

[Rimstad.]

dette system ville det være af betydning, om man indførte visse detaljer fra det såkaldte svenske system, hvor man ikke overlader til den enkelte låntager at gå ud på lånemarkedet og sælge sine obligationer på det tidspunkt, der passer ham bedst. Man kunne udmærket tænke sig at indføre bestemmelser, hvorefter en vis procentdel, måske 30, 40 eller 50 pct. af det samlede lånebehov, skulle behandles samlet af foreningerne selv, både hvad angår seriestørrelserne og deres udbud og det salg af sådanne særlige serieobligationer, som det var hensigten at foretage.

Også inden for vort parti er vi i ganske særlig grad betænkelige ved de bemyndigelser, som den højtærede minister vil tildele både Nationalbanken og sig selv. Vi er så betænkelige, at vi på forhånd må sige, at vi ikke er i stand til at tiltræde lovforslaget uændret på dette punkt. For resten skulle der vel ikke være alvorlige hindringer for at ændre lovforslaget netop her, sådan at folketinget stadig kan have kontakt med og indflydelse på de virkninger, som dette lovforslag, ophøjet til lov, vil få.

Også vi vil rette en bebrejdelse mod regeringen, der har haft alt for travlt med at pålægge befolkningen byrder efter en hidtil uset planløshed, men som øjensynlig har glemte at holde øje med det apparat og de midler, der tjener til på rigtig måde at administrere virkningerne af disse enorme beløb, som regeringen har fundet sig beføjet til at fratage befolkningen for selv at administrere dem. Vi kan sige, at på dette sidste punkt har regeringen i almindelighed gjort det rigtig dårligt indtil nu.

Jeg skal i øvrigt ikke gøre mange bemærkninger om selve lovforslaget, men vil mene, at regeringen må gøre sig klart, at dette dens lovforslag ikke kan få den rette virkning, uden at byggeriet — og særlig boligbyggeriet — dæmpes midlertidigt. Derfor forekommer de 110 pct. i lovforslaget os ikke at give den rette basis. Vi ville finde det langt rigtigere og langt mere virkningsfuldt, om den højtærede minister for boligbyggeriets vedkommende havde foreslået det samme nye udlån som det gennemsnitlige i den nævnte periode fra 1. april 1964 til 31. marts 1965, altså i stedet for de nævnte 110 pct. havde fore-

slået 100 pct. Det ville give den relative reduktion i lånetilsagnet, som den forøgede byggeaktivitet angiver. Reducerer man nemlig ikke på dette punkt, vil det gå ud over vor eksportproduktion, som stadig har behov for investeringer og stadig har lånebehov. Begynder vi først at dæmpe dér, kan vi vistnok godt dæmpe en hel række andre steder. Hvis vi ikke gør det, vil vi i hvert fald blive tvunget til at gøre det.

Vi vil gerne være med til at forhandle spørgsmålet omkring dette lovforslag færdigt, for vi anser lovforslaget — eller måske bør vi sige lignende lovforslag eller lovforslag med visse ændringer i forhold til det her foreslåede — for meget påkrævet. Vi vil give den højtærede minister tilsagn om en fordomsfri forhandling, og vi takker hans parti, fordi det i dette tilfælde har givet os lejlighed til at deltage i udvalgsarbejdet.

Westerby: De senere år har været præget af en kreditekspllosion. Medens der for få år siden kun udsendtes for ca. 1 milliard kr. om året af obligationer på markedet, udsendes der i øjeblikket ca. 4-5 milliarder kr. obligationer. Efterspørgslen efter obligationer har ikke kunnet følge med. Den samlede efterspørgsel, det vil sige både den private opsparing, den efterspørgsel, som kommer defra, og de støtteopkøb, som Nationalbanken har kunnet foretage, har ikke været i stand til at sikre, at kurserne havde en sådan højde, at renten ikke steg til et næsten uhørt niveau for dansk økonomisk liv, således som vi har været vidne til det i den senere tid.

Udviklingen på børsen gennem de senere måneder har klart vist, at det er en meget kritisk situation. Man kunne befrygte, at kurserne vil falde yderligere, og at renten derfor vil stige — også til skade både for lejens højde i nybyggeriet og for investeringerne i erhvervslivet, især i landbruget. Det vil være meget kritisk, hvis bunden går ud af vort obligationsmarked, og vi får meget væsentlige kursfald og rentestigninger ud over det niveau, vi allerede har nået. Derfor er det en kritisk situation, derfor er det en nødsituation, og derfor forstår jeg godt, at den høje regering kommer med et forslag, der tager sigte på at prøve at rette op på den situation.

Nu er spørgsmålet jo ikke bare om at se

[Westerby.]

på udbud og efterspørgsel af obligationer og på udviklingen på børsen, som den forekommer i denne tid, man må jo også prøve at se sagen i en noget større sammenhæng, og jeg vil tro, at det, der har ligget bag ved Nationalbankens henvendelse til regeringen, også er en frygt for den almindelige samfundsøkonomiske udvikling, en frygt for, at aktivitetsniveauet er blevet så højt her i landet, at der kan ske yderligere prisstigninger i fremtiden, og at valutatabene vil fortsætte og eventuelt oven i købet blive af større dimensioner, end man har set i den senere tid.

Jeg tror, at det ikke bare er den akutte situation på børsen, men det er min fornemmelse, at det også er den almindelige tendens til samfundsøkonomisk uligevægt, som har motiveret Nationalbankens henvendelse; men det kan vi jo ikke vide noget om, det står der ikke noget om i Nationalbankens henvendelse til regeringen, men jeg vil tro, at det også har foresvævet Nationalbanken ved henvendelsen.

Jeg mener afgjort, at det var en fejl, at vi ikke for længe siden har taget hensyn til, at en situation som denne kunne opstå. Det var en fejl, da man vedtog forhøjelsen af tjenestemændenes lønninger i efteråret 1964, at man kun sørgede for at skaffe dækning for denne forhøjelse, og at man ikke allerede dengang sørgede for at få en overdækning, så at man på den måde allerede dengang havde påvirket aktivitetsniveauet i samfundet i form af en forbrugsbegrænsning.

Det har også været en fejl, at udviklingen her i folketinget har været af en sådan art, at det har været så længe, før vi kunne få de fornødne buketter, og at disse buketter ikke har været større, end tilfældet har været. Det er i det hele taget et spørgsmål, man bør rejse, om samarbejdsformerne og arbejdsformerne i folketinget er af en sådan art, at folketinget i vort moderne komplicerede samfund er i stand til hurtigt at indstille sig på alle de fornødne beslutninger, som skal til. Det er jo gang på gang sådan, at vi er noget bag efter udviklingen, og at folketinget ikke er i stand til at rette op på udviklingen, uden at der skal ret krasse midler til, fordi vi har ventet for længe. Hvis vi f. eks. havde fået gennemført

merværdiafgiften allerede nu, havde det ikke været nødvendigt med det forslag, som nu er blevet fremsat af den høje regering. Vi må altså se tingene i en anden sammenhæng. Fordi vi har fejlet med buketterne og ikke fået dem store nok og ikke hurtigt nok vedtaget, fordi vi ikke har fået gennemført merværdiafgift eller en detailoms hurtigt nok, derfor er vi nu havnet i denne situation og må operere med en nødløsning som den, den høje regering har foreslået i dag.

Lovforslaget må ses i nødløsningens tegn, og derfor vil jeg naturligvis også, da man må være ansvarsbevidst over for samfundet — hvad samfundet har krav på at vi prøver på at være herinde i folketinget — se på det med velvillige øjne og også prøve at lægge den fordomsfrihed for dagen, som det ærede medlem dr. Rimstad var inde på.

Jeg har en række kritiske bemærkninger, for det første denne, at man kan jo risikere, at denne nødløsning vil blive af varig karakter og ikke bare midlertidig. Det er set før, som flere af de ærede ordførere har peget på, at når man gennemfører restriktioner, har disse en tendens til at blive af varig karakter. Jeg har forstået den høje regering således, at dette er nødvendigt nu. Indtil de finanspolitiske midler virker, og indtil man ad anden vej har fået foretaget den fornødne stramning, vil man behøve denne nødløsning i overgangsperioden. Jeg kan derfor ikke forstå, at den høje regering kommer med et lovforslag, der går ud på, at ordningen skal gælde i 2 år. Hvis det drejer sig om en nødløsning i den akutte situation og om at klare perioden, indtil man ad anden vej har fået skabt den fornødne samfundsøkonomiske balance, behøver man ikke 2 år, så må 1 år være nok. For at jeg kan gå ind for den ordning, er det i alt fald en forudsætning for mig, at ordningen ifølge det lovforslag, man har fremsat i denne situation, ikke kommer til at gælde længere end f. eks. til den 1. juli 1966, altså godt 1 år, således at den kan opfylde sin fornødne funktion.

Der er også noget paradoksalt i selve lovforslaget, for samtidig med, at man har siddet i boligudvalg og i boligforhandlinger og har truffet aftaler om, at nu skal man prøve på at komme ud af byggerestriktioner, altså prøve på at skabe større frihed

[Westerby.]

for byggeriet, således at det lettere kan udfolde sig — man prøver altså ikke at regulere selve byggevirksomheden — så kommer man nu ad modsat vej ind i en ordning, hvor man prøver at gribe ind over for byggevirksomheden, dog mest over for erhvervsbyggeriet, men også i nogen grad over for boligbyggeriet, igennem regulering af finansieringen. Der er noget paradoksalt i, at man, samtidig med at man slækker på restriktionerne eller forsøger at gøre det for byggerestriktionernes vedkommende, nu går ind i et forsøg på at hæmme aktiviteten i erhvervsbyggeriet især, men også til en vis grad i boligbyggeriet, igennem regulering af selve finansieringen. Der er måske ikke den sammenhæng, man kunne ønske sig; hvad man gør frit det ene sted, bliver man så nødt til at prøve på at bremse det andet sted.

Det er også betænkeligt, at loven i så høj grad, som tilfældet er, er udformet som en bemyndigelseslov. Jeg tror, man bliver nødt til at prøve på at præcisere det noget stærkere. Det vil nok være rigtigt med hensyn til reguleringen af satserne, som økonomiministeren og Nationalbanken kan regulere i forening, at kræve det forelagt efter forhandling med boligministeren, også for et folketingsudvalg. Det har man været inde på på andre områder, således at lovgivningsmagtens repræsentanter kan følge udviklingen. Jeg vil også mene, at det er betænkeligt at prøve en sådan differentiering, som man er inde på i lovforslaget. Man foreslår procenten 110 i forhold til sidste år for boligbyggeriets vedkommende, for erhvervsbyggeriets vedkommende er den 75; det vil altså sige, at man prøver at dæmpe erhvervsbyggeriet mere end boligbyggeriet. Jeg vil anse det for at være betænkeligt at prøve på en sådan differentiering i så stærk en grad. Naturligvis er det vigtigt, at vi har boligbyggeri her i landet; og at folk skal kunne få et ordentligt sted at bo, ønsker ikke nogen i tinget at begrænse, hvis man overhovedet kan undgå det, men det er også vigtigt, at vi har det fornødne erhvervsbyggeri, således at det, der skal hjælpe til, at vi kan tjene til livets ophold, også kan udvikle sig. Derfor tror jeg, det er betænkeligt, at begrænsningen i så høj grad, som tilfældet er her, kommer til at ramme er-

hvervsbyggeriet, og det vil i ganske særlig grad sige landbruget, men, så vidt jeg kan skønne, også selve industriudviklingen. Jeg tror, det vil være rigtigt, om man lod erhvervsbyggeriet bære mindre af den begrænsning, forslaget tilsigter.

Jeg vil gerne tilsige min og det ærede medlem hr. Diderichsens medvirken til en forhandling om dette lovforslag, som vi anser for at have karakter af en nødløsning, og til fordomsfrit at snakke om at gennemføre noget i denne retning, men det må også være forudsætningen, at vi så tager de langsigtede ting op. Selv om dette her er beklageligt, bliver vi også nødt til at indse, at vi kommer til at gøre andre ting, der er beklagelige. Det er f. eks. beklageligt at skulle skære ned på visse af de offentlige udgifter, men spørgsmålet er, om vi ikke er i en så kritisk situation med hensyn til aktivitetsniveauet, at dette her også bør følges op af, at man med et meget vågent øje må se på udviklingen med hensyn til de offentlige udgifter, så at man ikke igen kommer ud i at skulle fremsætte hurtige forslag, der har nødløsningens karakter, men at vi kan få et virkelig fast hold om tingene, således at erhvervslivet kan få en rolig udvikling.

Anden næstformand (Thestrup): Må jeg henlede opmærksomheden på forretningsordenens § 26, hvorefter medlemmerne benævnes uden anvendelse af titel.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum): Må jeg begynde med at sige tak til samtlige ordførere, fordi de ganske vist med forskellig betoning dog har givet tilsagn om, at man vil gå ind i en positiv forhandling om dette forslag.

Det, det drejer sig om, er, så vidt jeg kan se, at vi lever op til at forstå, hvordan vi skal klare de økonomiske problemer under fuld beskæftigelse. Det er, som om man, hver gang regeringen kommer med et eller andet forslag, i hvert fald fra venstres og konservativ side forsøger at give det udseende af, at nu stander landet i våde. Det er lige ved at gælde i dette tilfælde. Det gjaldt ved behandlingen af skatte-lovene og andre ting. Jeg vil gerne understrege, at det praktisk taget er umuligt at

[Økonomiministeren.]

føre økonomisk politik, hvis man ikke fra regeringens side under fuld beskæftigelse må få lov til at komme med de forskellige forslag, som vi nu mener skal til for at rette den økonomiske situation op.

Jeg skal ikke gå ind på den nærmest valgprægede argumentation, der, var jeg lige ved at sige, som sædvanlig kom frem i det ærede medlem hr. Henry Christensens tale her i folketinget. Vi fik hele rækken af argumenter og den manglende tillid til regeringen og alle de områder, hvor regeringen havde taget fejl i sin økonomiske politik; og som sædvanlig fik vi heller ingen anvisning på, hvorledes man i virkeligheden skulle føre den økonomiske politik. Der blev også talt om inflation, og det er ganske mærkeligt netop fra den side, hvorfra man for nylig her i folketinget har fremsat forslag om yderligere udpumpning af købekraft, men ganske vist til landbruget. Den tillid, man taler om man ikke har til regeringen, tror jeg snarere befolkningen ikke har til de partier, som ustandselig kritiserer den økonomiske politik her i landet, men ikke selv møder med virkelige bidrag til en løsning på disse områder.

Det er ikke rigtigt, når det f. eks. er sagt, at de offentlige investeringer er steget meget mere end de private. Det er stort set sådan, at de offentlige og de private investeringer over en årrække er steget lige meget. Det er heller ikke rigtigt, at det, regeringen gør her, er at gå restriktionernes vej. Man kunne nærmest sige tværtimod. Det er blevet hævdet her fra forskellig side, at forslaget indebærer en vis regulering over for investeringerne, men man må ikke være blind for, at alternativet til det forslag, der ligger her, vel netop er de restriktioner, som det ærede medlem og de to partier helst vil undgå. Det er ingen kunst at regulere disse områder, hvis man vil gå ind i restriktioner; dem har vi haft før, ikke mindst på byggeriets område, men det har været regeringens ganske klare

linje, at vi skulle nå frem til frihed for byggeriet.

Her står vi så over for, at det under fuld beskæftigelse ikke er muligt at løse alle problemerne. Kan man ikke løse dem ad planøkonomiens eller restriktionernes vej, må man løse dem på andre måder, og de måder, man søger at løse dem på i dag, er de mere liberale måder. Jeg vil da have lov til her at hævde, at dette lovforslag i virkeligheden er et liberalt forslag. Det er et forslag, der går ud på at benytte den almindelige kreditmekanisme — ganske vist på en anden måde, end vi plejer på dette område — til at gennemføre den begrænsning i kapitalefterspørgslen, som er nødvendig for at klare problemerne i det danske samfund i dag. Problemet er jo trods alt det — som vi alle ved — at der er en så stor kapitalefterspørgsel, at det simpelt hen ikke er muligt at tilfredsstille den, uden at vi får de problemer, som vi har set i den senere tid, og som bl. a. har givet sig udslag i et væsentligt fald i obligationskursene. Vi har ikke den opsparing, der skal til for at klare disse problemer, og vi er derfor nødt til at begrænse.

Så taler man om den private opsparing, men jeg har endnu ikke set forslag, der virkelig kan hjælpe til at forøge den private opsparing. Vi er vist alle sammen klar over, at de forskellige forslag, der er fremsat om skattebegunstigelser for opsparing, vel kan hjælpe, og regeringen har også stillet sig positivt over for disse forslag, men der er da vist ingen i denne sal, der tror, at man ad denne vej kan klare det opsparingsproblem, vi står over for i det danske samfund i dag.

Jeg så forleden i et interview med direktør Alkil i Berlingske Tidende, at han på spørgsmålet om, hvor meget der skulle til i forøget opsparing for at klare vore problemer i dag, svarede: der skal en stigning i opsparingen til på 5 milliarder kr.; 5 milliarder kr. mente direktør Alkil der skulle til for at klare vore problemer. Jeg tror,

[Økonomiministeren.]

man kunne klare sig med mindre, men svaret viser jo, hvor alvorlige problemer vi står over for i dag. Det er ikke et spørgsmål om den ene eller den anden politik, en mere eller mindre forfejlet politik, men sagen er simpelt hen den, at det danske samfund under den uhyre udvikling, det har været inde i i de senere år med omlægningen fra landbrug til industri og med den voldsomme, men glædelige udvikling, vi også har haft i industrien, skal og må skaffe meget store kapitaler for at klare disse investeringsopgaver.

Vi er alle interesserede i, at investeringerne fremmes mest muligt, og at vi får de mest nyttige investeringer frem, men det har været nødvendigt i den nuværende situation via Nationalbankens politik at begrænse kreditten. Nationalbanken har med banker og sparekasser truffet aftaler, der tilsigter at begrænse stigningen i kreditten, og det er så rigtigt, som det er sagt herfra af det ærede medlem hr. Baunsgaard, at man kan ikke, når man har gennemført denne begrænsning, lade det øvrige område ligge frit. Man er simpelt hen tvunget til, hvis man ikke vil have et yderligere fald i kurserne, også for disse områder at gennemføre en lignende politik som den, Nationalbanken gennem aftaler med banker og sparekasser har gennemført for denne del af kreditmarkedet.

Det er problemstillingen i dag, og jeg skal da villigt erkende, at det måske er uheldigt, at vi nu skal til at regulere på et område, der i så mange år har været frit i Danmark. Man har kunnet finansiere boligbyggeriet og landbrugsbyggeriet på denne gode måde, men det er altså nu nødvendigt med en regulering, og det er min og regeringens opfattelse, at den ordning, der her er foreslået, er en yderst liberal ordning, der i det store og hele overlader til de enkelte realkreditinstitutioner selv at finde ud af, hvorledes man vil fordele kreditten.

Det er sagt, at man diskriminerer, fordi byggeriet efter forslaget får 110 pct. og den øvrige kredit 75 pct., men hertil vil jeg sige, at der er dog ingen, bortset fra den ærede ordfører for de uafhængige, der heroppefra har foreslået, at vi skulle begrænse byggeriet.

Det kan ikke nytte noget, at man går

uden om problemerne. Hvis vi ikke vil begrænse byggeriet, må vi skaffe de penge, der skal til for at finansiere byggeriet. Jeg vil gerne spørge — måske får jeg ikke svar her, men så måske en anden gang: vil man begrænse byggeriet, eller vil man ikke? Hvis man ikke vil begrænse byggeriet, så må byggeriet finansieres, og derfor er det vel rimeligt, at man har fastsat denne procent, som nærmest ligger i underkanten af det, der skal til for at finansiere det nuværende byggeri. Der er altså tale om en differentiering, men det er en nødvendig differentiering.

Jeg vil også gerne svare på det spørgsmål, som det ærede medlem hr. Baunsgaard stillede om landbruget og de 75 pct., og som både det ærede medlem hr. Henry Christensen og det ærede medlem hr. Poul Møller var inde på. Det svar, som det ærede medlem hr. Baunsgaard gav, var rigtigt. De 75 pct. er naturligvis kun den samlede begrænsning på disse andre områder, men jeg går da ud fra som givet, at de kreditinstitutioner, som har med disse finansieringer at gøre, af sig selv vil finde ud af at give kreditmulighederne til de mest nyttige områder, og derved vil vi også opnå at få skåret ned på kreditten til mange af de områder; som jeg tror de fleste i denne sal vil være med til at skære ned på.

Man har talt om nedskæring af tillægslåne, og vi har taget afstand derfra. Det vil jeg også gerne gøre i dag. Det er ikke tillægslåne som sådanne, der skal skæres ned, for der kan være mange tillægslån, der er lige så nyttige som andre lån. Det er ikke sondringen tillægslån eller ikke tillægslån, vi skal ind på, men sondringen mere eller mindre nyttige lån, og her har kreditinstitutioner alle muligheder. De kan give et tillægslån, hvis de synes, det er et nyttigt lån, og de kan give til andet, hvis de synes, det er nyttigt, og derfor kan kreditinstitutionerne udmærket tilgodese landbrugsbyggeriet i meget betydeligt omfang, muligvis i fuldt omfang, og så skære så meget kraftigere ned på de andre områder. Det mener jeg må være en rigtig vej, hvis vi mener noget med, at der skal en begrænsning ind på dette område.

Hvad angår det ærede medlem hr. Poul Møllers spørgsmål om de indeksregulerede obligationer og spørgsmålet om lån med

[Økonomiministeren.]

begrænset løbetid, kan jeg kun svare, at begge disse spørgsmål ligger i udvalg; og de vil komme frem til behandling, når man er færdig i udvalgene.

Så er der spørgsmålet om de problemer, der opstår, når ordningen ophæves. Det er rigtigt, hvad det ærede medlem Poul Møller pegede på: at der kan være fare for en ophobning, og det er en af grundene til, at vi har foreslået en 2-årig periode, og det er også en af grundene til, at jeg personlig vil advare mod, at man ansætter en alt for kort periode. Der må være mulighed for, netop for at undgå en ophobning, at man i den periode, hvor man skal til at afvikle, skal kunne hæve procenterne, således at man gradvis kommer ud af denne ordning og ikke står over for dette, at man pludselig skal klare nogle problemer, fordi der er hobet en hel masse låneansøgninger op. Der er altså noget, der taler for en vis forsigtighed med at have en alt for kort periode.

Hvad angår bemyndigelsen, som flere har været inde på, kan man naturligvis diskutere i udvalget, om denne § 3-bemyndigelse er for stærk. Man kunne jo foretage den ændring af paragraffen, hvis man vil have en mindre vidtgående bemyndigelse, at ordet „ændres“ erstattes af f. eks. „forhøjes“, så er der i hvert fald sat en bundgrænse, så at det ikke er sådan, at man uden videre kan lave om på det i begrænsende retning, men at man godt kan afvikle ordningen.

Jeg har svaret på det ærede medlem Baunsgaards spørgsmål om landbruget, og de andre spørgsmål, som det ærede medlem stillede, går jeg ud fra at man behandler i udvalget.

Til det ærede medlem Kai Moltke vil jeg gerne sige, at jeg er enig i, at man burde have en meget bedre statistik på dette område. Vi har jo her som på adskillige andre punkter for dårlige oplysninger om tingene. Det er vistnok muligt at dele nogenlunde op på lån til byggeri og andre lån, men jeg tror ikke, det er muligt i øjeblikket at dele op på den måde, som det ærede medlem Kai Moltke ønskede det; men det kan vi også se på i udvalget.

Jeg vil også gerne understrege det, som det ærede medlem Kai Moltke var inde på: at de 1,2 milliard kr. ikke var nok. Det er det samme, som det ærede medlem

Henry Christensen var inde på, da han sagde, at kasseoverskuddet havde altså heller ikke virket. Ja men ville det ærede medlem og de ærede medlemmer, som kritiserer, at kasseoverskuddet ikke virker, have været med til at gennemføre et større kasseoverskud? Ville de i det hele taget være med til at gennemføre den finanspolitiske stramning, som de implicite kritiserer at vi ikke har gennemført? Jeg tror ikke, det ærede medlem Henry Christensen ville være med til noget sådant.

Til det ærede medlem Rimstad vil jeg gerne sige, at jeg finder, det er en meget fornuftig tankegang, at man i højere grad skulle kunne klassificere de forskellige lån, særlig med henblik på måske i højere grad at gribe ind over for forbrugslånene; jeg er bare bange for, at denne tanke ikke falder helt i tråd med det, som et flertal her i folketinget vil være med til at gennemføre. Det er i hvert fald en tanke, som ikke helt tilfredsstillende dem, der ønsker, at kreditforeningerne selv skal kunne finde ud af, på hvilke punkter de vil yde de forskellige lån.

Jeg kan altså ikke give det ærede medlem medhold i, at byggeriet må dæmpes. Jeg tror, vi fra regeringens side må sige, at opretholdelse af det nuværende byggeri i det omfang, det har nu, må være noget ufravigeligt. Jeg tror ikke på, at noget parti i det høje ting i dag i virkeligheden vil kunne stå for at sige til befolkningen, at man vil skære byggeriet ned.

Til det ærede medlem Westerby har jeg for så vidt sagt dette, at jeg er lidt bange for at gøre perioden for kort; det kan nemlig medføre ganske betydelige vanskeligheder, når man står over for det ophobningsspørgsmål, som jeg har omtalt.

Det ærede medlem Westerby var også inde på spørgsmålet om differentieringen. Jeg forstår udmærket godt, at man kan være betænkelig over for denne differentiering. Når man ser tallene 110 pct. til byggeriet og 75 pct. til det øvrige, virker det jo stærkt; det virker som en meget stærk nedskæring på det øvrige. Men jeg tror, man må indrømme, at hvis man vil have en begrænsning, kan man dårligt sætte tallene anderledes. De 110 pct. til byggeriet er i underkanten af, hvad der skal til for at finansiere byggeriet i øjeblikket, og hvis

[Økonomiministeren.]

man sætter 75 pct. til det andet, betyder hele ordningen i virkeligheden, at man gennemfører en begrænsning på omkring 8-10 pct., og hvis man vil gennemføre en begrænsning, er det et spørgsmål, om man kan gennemføre noget med resultat, som har et mindre omfang end det, dette er udtryk for.

Anden næstformand (Thestrup): Jeg vil henlede den højtærede ministers opmærksomhed på forretningsordenens § 26, hvorefter

„Medlemmerne benævnes: det ærede medlem hr., fru eller frøken med tilføjelse af navn uden titel“.

Henry Christensen: Jeg må måske have lov til at sige til den højtærede økonomiminister, at han jo her var meget utilfreds med at blive udsat for kritik. Finder den højtærede minister egentlig, at han ikke gør sig fortjent til denne kritik? For det måtte være argumentet, hvis han skulle kritiseres, at hans økonomiske politik blev kritiseret. Den højtærede økonomiminister forklarede jo, da han ville gennemføre sin finanspolitik — og regeringen gjorde det samme — at hvis den blev gennemført, så havde man her midlet til at modvirke de lave obligationskurser og den høje rente, og ministeren tog ikke noget forbehold med hensyn til tidspunkt eller noget i den retning. Nu kommer han og må sige, at dette viser sig ikke at være tilfældet. Nu kommer han og vil i løbet af nul komma nul have gennemført et forslag med indgreb på et område, hvor vi aldrig i Danmark tidligere har haft indgreb. Synes han så ikke, han har fortjent kritik? Og synes han så egentlig ikke også, han fortjener kritik, når folketinget igen skal stilles på den måde, at folketingets medlemmer er dem, der sidst får besked? Hvis man ikke sørger for at få læst nogle af morgenbladene, bliver man ikke særlig orienteret. Morgenbladene skal naturligvis have det at vide på forhånd, men folketingets medlemmer er dem, der senest skal have det at vide. Alligevel kommer regeringen og siger: godt nok får I det sidst at vide, men vi vil gerne have, at I behandler lovforslaget som lyn og torden. Synes den højtærede økonomiminister egentlig, at det

er en rimelig behandling af folketingets medlemmer? Og så vil han alligevel være lidt fornærmet over, at han bliver kritiseret.

Jeg skal ikke gå meget mere ind på diskussionen med den højtærede økonomiminister nu ud over dette, at når han og andre anfører, at denne 75 pct.s begrænsning kan man roligt acceptere, for den får ikke virkning over for det og over for det, og den får specielt efter hans mening ikke i særlig grad virkning over for landbruget. Hvoraf slutter ministeren nu det? I hvert fald har han intet fortalt os om, hvordan denne ordning kan administreres sådan, at den ikke får disse virkninger.

Det korte af det lange i hele situationen er jo naturligvis, at samfundets problem i forbindelse med det, vi her diskuterer, er den skæve balance imellem efterspørgslen efter kapital og udbuddet af kapital. Den højtærede minister har gennem den forløbne vinter til stadighed været optaget af, hvordan han kunne begrænse efterspørgslen efter kapital, specielt erhvervslivets efterspørgsel efter kapital. Han har ikke på nær tilsvarende vis været optaget af, hvordan vi kunne konvertere en større del af de for store indkomststigninger til opsparings- og investeringsformål. Jo, hvis det kunne ske via statskassen, syntes han om det, men ellers har han ikke været særlig interesseret i det; han har ikke været interesseret i spørgsmålet om, hvordan vi kunne konvertere indkomststigningerne til en større frivillig opsparing; vi har måttet trække regeringen på de områder, hvor der er sket noget, og på en lang række områder er problemerne blevet liggende uløste.

Man kunne måske også have rejst det spørgsmål, om vi befinder os i en så akut situation, at man kunne overveje at konvertere en del af indkomststigningen til en opsparing ud over den frivillige, dog ikke således at den gik via statskassen. Jeg afviser altså ikke de overvejelser, der kunne føre til, at en bedre balance er nødvendig, men jeg må have lov til stadig at kritisere, at regeringen for ensidigt hæfter sig ved, hvordan man kan begrænse den nødvendige investering i samfundet, medens man meget mere skulle interessere sig for, hvordan der kan skabes muligheder for, at større investeringer i samfundet kan foregå på områder, som er livsvigtige for os.

[Henry Christensen.]

Så har jeg bare en bemærkning yderligere at gøre; det er til det ærede medlem hr. Baunsgaard, der, så vidt jeg forstod, udtrykte sig på den måde, at vi bevæger os fra et system, som andre lande ikke har, over til et system, som findes i andre lande. Det synes jeg var en meget betænkelig udtalelse, den gjorde mig yderligere forskrækket. Er det virkelig således, at det ærede medlem ser noget tillokkende i, at vi skal over i et system, hvor man i højere grad skal til at rationere? Efter min opfattelse er det, man står over for, i bedste fald et meget ubehageligt onde. Jeg betragter det danske system, der hidtil har åbnet fri adgang til at lade konkurrencen og efterspørgslen vælge, og som også har ladet pengepolitikken og renten o. s. v. opfylde deres økonomiske funktioner, som et godt og principielt værdifuldt system, som har haft stor betydning for dansk erhvervslivs og i øvrigt også for dansk boligbyggeris udvikling. Derfor vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Baunsgaard, at det var en efter min opfattelse meget kedelig bemærkning, det ærede medlem her kom med, og man må så spørge sig selv: hvor bliver så overhovedet midlertidigheden af? Er dette virkelig et skridt i den retning, som det ærede medlem hr. Peter Nielsen var så begejstret for: tilvejebringelse af et grundlag for endnu stærkere indgreb, endnu stærkere reguleringer. Det ærede medlem vil som bekendt helst regulere til bunds.

Poul Møller: Jeg skal ikke misbruge de ærede medlemmers tålmodighed ved at genoptage en lang økonomisk diskussion på et tidspunkt, hvor vi har travlt — og regeringen har jo gjort sit til, at vi har endnu mere travlt, end vi har haft det før. Jeg vil dog gøre en enkelt bemærkning til den højtærede økonomiminister. Det er vedrørende spørgsmålet om kreditinstitutternes forpligtelse over for 75 pct.s reglen, når det drejer sig om landbrugslån. Derom siger den højtærede økonomiminister, at man må kunne forvente, at kreditforeningerne lægger samfundsmæssige synspunkter til grund for udlån. Ja, er det nu noget, de har pligt til at gøre? Hvad er samfundsmæssige synspunkter, og hvordan skal de kunne vur-

deres af en kreditforenings ledelse? Det er sådan noget, som det er så let at sige fra folketingets talerstol, men som det er så forfærdelig svært at skønne over, for kreditforeningerne har jo aldrig før blandet sig i, hvad folk skulle bruge deres penge til. Det har man heller ikke krævet her ved lovforslaget. Man har ikke i loven indsat en bestemmelse om, at kreditforeningerne skal se til, at pengene bliver brugt på den ene eller den anden måde samfundsnyttigt. Når derfor økonomiministeren kommer ind på den betragtning, at kreditforeningerne pludselig skal til at være små guder for os og bestemme, hvad vi skal bruge vore penge til, hvis vi skal låne hos dem, så tror jeg, vi kommer langt uden for lovfortolkningen.

Jeg tror, at det, som kreditforeningerne alene kan se på, er sikkerhedssynspunktet. De har altid set på sikkerheden, og derfor har kreditforeningerne næsten aldrig tabt penge. Der ligger sikkerhedsbetragtning til grund for deres lånudmåling, og det vil der også gøre i fremtiden, naturligvis med respekt for de lofter, som indføres med denne lovgivning, men ikke således, at de ser på, om pengene bliver brugt til det ene eller det andet.

Derfor kan jeg ikke se andet, end at der er risiko for, at det kommer til at gå føleligt ud over landbrugets investering. I den forbindelse vil jeg nævne et kreditinstitut, som jeg ikke kan se kan foretage nogle af de forandringer, som det ærede medlem hr. Baunsgaard omtalte, og det er Landbrugets Realkreditfond. Landbrugets Realkreditfond, som jo i virkeligheden i meget høj grad støtter landbruget med tredjeprioritetslån netop til investeringsmæssige formål, og som jo ser meget hyppigt på, hvilke investeringer der skal gennemføres, langt mere end førsteprioritetsinstitutterne gør, hvordan vil den have nogen mulighed for at kunne sammenligne med kvartalet i fjor og se, hvad den da gav til det ene eller det andet, om det var tillægslån eller lån til byggeri. Landbrugets lån er næsten altid tillægslån; det behøver ikke at være til byggeri, det er det kun i de færreste tilfælde, men det er lån til maskinanskaffelser eller andre former for modernisering. Derfor vil jeg gerne vide: hvordan skal Landbrugets Realkreditfond ane, hvortil lånene går? Be-

[Poul Møller.]

stemmelsen må betyde, at den for næsten hele lånemassen skal ned på de 75 pct. af fjorårets kvartal.

Så beklager jeg, at den højtærede minister ikke gik ind på det spørgsmål, jeg stillede ham, og som vi drøftede med den tidligere boligminister, nemlig spørgsmålet om finansieringsinstitutterne, om der ikke er en fare for — det var dengang regeringen, der sagde det til os — om der ikke er en overhængende fare for, at det bliver det grå og sorte pengemarked, der kommet ind i stedet for og finansierer til en endnu højere rente. Der stillede jeg økonomiministeren et spørgsmål, og jeg skal være tilfreds, hvis han erkender, at han ikke kan besvare det, for det er meget svært at besvare, men jeg vil gerne høre, om han mener at kunne besvare det.

Der er, som debatten har vist her i dag, mange, mange problemer. Alle ordførerne har rejst problemer, og det viser, at der er grund til for folketinget at udvise en vis varsomhed, en vis omtanke, før man springer lige på et lovforslag som det foreliggende. Det er nævnt, at man skal være fordomsfri. Vi vil også gerne være fordomsfri, men fordomsfrihed kræver også tid, og det er derfor beklageligt, at vi ikke har den fornødne tid; for selv om vi siger, at vi har udvalgsbehandling, har vi dog kun dagen i morgen til udvalgsbehandlingen, i overmorgen skal vi have anden behandling og på fredag tredje behandling, hvis lovforslaget skal vedtages inden pinse. Derfor vil det nok blive lidt vanskeligt for os, der har fået lovforslaget forelagt kl. 13 og har haft folketingsmøde indtil et kvarter i 19 og har genoptaget forhandlingen et kvarter i 20, at få virkelige muligheder for at sætte os ind i, hvad mennesker ude omkring har af opfattelse, de mennesker, der skal administrere dette system, men vi håber, at morgendagen vil vise, at de mennesker, der er kyndige på dette område, forhåbentlig og formentlig vil komme til udvalget og vil opklare det for os.

Baunsgaard: Jeg vil gerne i anledning af det, det ærede medlem hr. Poul Møller her sagde til mig om vor lille diskussion vedrørende virkningerne over for landbrugets investeringslånsmuligheder, sige, at mine

bemærkninger i første omgang gik udelukkende på, at jeg havde fået den opfattelse, at det ærede medlem automatisk overførte begrænsningen på 75 pct. til 75 pct.s begrænsning af landbrugets investeringslånsmuligheder. Det var kun denne automatiske overføring af procentsatsen, jeg ville angribe.

Jeg må erklære mig enig med det ærede medlem hr. Poul Møller i, at der ikke alene er en risiko for, men en sandsynlighed for, at loven kommer til at betyde i den periode, hvor den skal være virksom, en begrænsning af også landbrugets muligheder for at opnå obligationslån til investering. Det vil være forkert ud fra denne diskussion at skabe en fornemmelse af, at dette ikke kommer til at øve nogen indflydelse på landbrugets lånemuligheder. Det vil det, og det må det gøre, hvis der skal være nogen mening med loven. ligesom jeg mener, at det vil være forkert at skabe nogen forestilling om, at den overhovedet ingen indflydelse vil få på boligbyggeriet. Det vil den få, og det må den få, hvis der skal være mening i det.

Til det ærede medlem hr. Henry Christensen vil jeg gerne sige: nej, jeg synes ikke, der er noget tilløkkende i det, vi gør her. Mine bemærkninger gik igen på, at jeg fik en fornemmelse af, at det ærede medlem i sit første indlæg skabte en fornemmelse af, at vi her stod over for særprægede danske indgreb skabt af en særpræget, forfejlet dansk økonomisk politik. Det var over for dette, jeg gjorde opmærksom på, at det var ikke noget særpræget dansk med indgrebsmuligheder over for obligationsudstedelse. Jeg synes ikke, det er noget tilløkkende, jeg synes ikke, det er ønskværdigt, men jeg har mine tvivl om, hvorvidt vi er i stand til overhovedet at klare den økonomiske udvikling uden disse økonomiske indgreb, og derfor tilsiger jeg positiv medvirken.

Og må jeg så give det ærede medlem medhold i, at det for os i folketinget er overordentlig utilfredsstillende, at vi mange gange møder forslagene i morgenbladene, før vi har stiftet bekendtskab med dem, og denne min enighed med det ærede medlem indsnævres ikke af min viden om, at han er redaktør ved et aftenblad.

Kai Moltke: Jeg har også nogle enkelte bemærkninger:

[Kai Moltke.]

Jeg tror, at nøglen til at få fornuft i affattelsen af lovforslaget ligger i § 2, stk. 1, a og b, for selvfølgelig kan lovforslaget ikke fortolkes sådan, at alle kreditforeninger selv nedskærer efter behov og efter sikkerhed. Skal der fornuft i det, så må man netop tage sit udgangspunkt i det, den højtærede økonomiminister sagde, nemlig at långivningen er forbundet med produktion, og at det, der er forbundet med produktion, rationalisering og anden fornuftig økonomi, givetvis må favoriseres. Men det kan kreditinstitutionerne bestemt ikke skønne over, og så må der lægges klare retningslinjer for, hvad det er, man vil begrænse. Med denne fremstilling af tingene tror jeg at jeg samtidig har sagt, hvad jeg mener om problemet tillægslån. Tillægslån kan være overordentlig nyttige og hæderlige i tilfælde af, at de har nyttige, produktive, værdiskabende formål, og de kan være helt ad helvede til i tilfælde af, at de i stedet anvendes til forbrug.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum):

Det er nu ikke regeringen, der udgiver morbladene og heller ikke det nævnte morgenblad, og vi kan derfor heller ikke tage ansvaret for, hvad der har stået i det pågældende blad.

Jeg vil gerne sige lidt om opsparingen. Det kommer jo stadig frem i diskussionen, at denne regering kun interesserer sig for den offentlige opsparing og ikke for den private opsparing, men det er helt forkert. Der er intet holdepunkt for det. Regeringen har på adskillige områder været positivt interesseret i at fremme den private opsparing. Noget helt andet er, at man ikke er interesseret i en samfundsudvikling, der gennem den private opsparing skaber større ulighed i samfundet, end vi har i forvejen; den politik går regeringen ikke ind for.

Jeg skal ikke på dette sene tidspunkt bevæge mig ud i hele den debat, men det er klart, at der er en reel forskel mellem de synspunkter, regeringen og socialdemokratiet repræsenterer, og de synspunkter, som formentlig det konservative folkeparti og venstre repræsenterer. Der er sikkert en virkelig afgørende forskel i vore opfattelser med hensyn til den økonomiske fordeling i samfundet, men det er ikke rigtigt, at vi

ikke har vist interesse for den private opsparing, det skal blot ikke være en privat opsparing på den brede befolknings bekostning. Det spørgsmål, vi står over for, er jo kun dette: er den private opsparing tilstrækkelig til at løse de problemer, vi står over for i dag i et samfund med fuld beskæftigelse? Det er det, der er problemet, og dér har man ikke kunnet anvise nogen vej, andet end talemåder over for regeringen om, at vi skal fremme den private opsparing. Der er ikke kommet noget virkelig konkret forslag, som vi kunne se havde interesse. Derfor må den offentlige opsparing fremmes; ikke fordi man har særlig forkyndelse for, at det skal være offentlig opsparing, men fordi det er nødvendigt for at løse de problemer, vi står over for. Det er det, venstre og de konservative ikke vil være med til i tilstrækkeligt omfang, og derfor er det også rigtigt at sige, at de har forstået meget lidt af den økonomiske politik, der kræves i det samfund, hvori vi lever i dag.

Jeg er ikke uenig med det ærede medlem hr. Poul Møller i, at det kan være vanskeligt at pålægge kreditforeningerne at skulle tage samfundsøkonomiske hensyn, uden at man bestemt præciserer, hvorledes disse samfundsøkonomiske hensyn skal tages og ud fra hvilke kriterier. Det var godt, hvis man kunne det, men det går lidt på tværs af den anden indstilling, nemlig at der skal være så stor frihed som muligt for disse kreditinstitutter til selv at ordne deres sager, selv finde ud af, hvorledes de vil yde lånene. Disse to synspunkter går jo direkte på tværs af hinanden. Skal man pålægge dem at tilgodese bestemte formål i et bestemt omfang, har jeg ikke noget imod det, og jeg tror heller ikke, regeringen har noget imod det, men vi har forstået det på den måde, at et flertal i folketinget helst ville have den størst mulige frihed for disse institutter til selv at finde ud af, hvorledes de vil fordele deres kredit.

Det var et interessant eksempel, der blev nævnt med Landbrugets Realkreditfond. Det ærede medlem hr. Poul Møller kom måske ved en fortalelse til at sige, at dette institut kunne godt finde ud af, om et lån var mere eller mindre nyttigt. Det er nemlig rigtigt, det kan de inden for Landbrugets Realkreditfond, og de gør det i allerhøjeste grad. Det viser jo også, at det i virkeligheden

[Økonomiministeren.]

kun er en principdiskussion, der rejses her. Derude, hvor disse institutter arbejder, kan de godt finde ud af det. De kender menneskene, de kender de problemer, de står over for, og de kan — om ikke til 100 pct. og så fint, som det måske skulle gøres — inden for det menneskeligt mulige finde ud at fordele disse kreditmuligheder på en sådan måde, at man kan føle sig nogenlunde tilfreds med forholdene.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Nu må den højtærede økonomiminister ikke tro, at det var mig, der gik ind på, at kreditinstitutterne ikke skulle have frihed; det var netop den højtærede økonomiminister, der nævnte, at han gik ud fra, at kreditinstitutterne ville tage samfundsmæssige hensyn, og dertil siger jeg, at det kan man ikke pålægge kreditinstitutterne, og så nævnte jeg Landbrugets Realkreditfond. Vi er enige om, at det har en specialopgave, idet det kan undersøge sagerne, men det kan de mange store kreditforeninger, der skal give førsteprioritetslån i fast ejendom, ikke gøre. Hvis de har deres sikkerhedsmargen udfyldt, kan de ikke give sig til at se, hvad den pågældende parcelhusejer skal bruge sine penge til, om han skal bruge dem til noget fornuftigt eller til noget ufornuftigt. Og skal det være kreditforeningsdirektørerne, der skal bestemme, hvad der er fornuftigt og ufornuftigt? De har hidtil sagt, at det er ikke dem, der skal bestemme det. Det tror jeg heller ikke det skal være. Men lånene fra Landbrugets Realkreditfond, som vi er enige om foretager en afvejning af hele det pågældende landbrugs økonomi, dets fremtid og dets mulige investeringer, vil man også skære ned til 75 pct. Det, som økonomiministeren står og roser, skal skæres ned til 75 pct. Det er dog ganske påfaldende, synes jeg, for det viser nogle af svaghederne ved den lovgivning, økonomiministeren her foreslår, og som jeg tror der i høj grad er grund til at overveje i det høje ting.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum): Jeg vil kun sige om dette sidste problem, at jeg mener, det er et vigtigt problem, det ærede medlem hr. Poul Møller her har rejst i forbindelse med Landbrugets Real-

kreditfond. Der kan være institutioner, hvis långivning er så direkte rettet mod et bestemt område, at der kan være et problem for den, det erkender jeg. I dette tilfælde ville det måske blive 75 pct.s reglen, der kom til at gælde; det ville ikke være særlig heldigt, og det synes jeg man må se på i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Peter Nielsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Anden næstformand (Thestrup): Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om midlertidig regulering af obligationsudstedelsen.

Valgt blev: *Peter Nielsen, Holger Eriksen, Lis Groes, Ove Hansen, Erling Olsen, Axel Ivan Pedersen, Carl Petersen, Rimstad, Henry Christensen, Erik Eriksen, Poul Hartling, Finn Poulsen, Poul Møller, Hastrup, Thestrup, Baunsgaard og Kai Moltke.*

Anden næstformand (Thestrup): Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 2. juni, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om uddannelse af lærere til folkeskolen.

[Anden næstformand.]

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om projektering m. v. af en nord-sydgående motorvej i Jylland med forskellige tilsluttende vejforbindelser.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om Grønlands geologiske undersøgelse.

5) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om ændringer i beskatningen af faste ejendomme [af A. C. Normann m. fl.].

6) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om undersøgelse af inflationskilderne [af Henry Christensen m. fl.].

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om indskud på etableringskonto.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af renteforsikringer m. v.

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om skattelettelse for visse indskud m. v.

10) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om regulering af bymæssige bebyggelser [af Axel Kristensen m. fl.].

11) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om lån til betaling af ejendomsskatter for visse parcel- og rækkehuse.

Mødet hævet kl. 21⁵⁵.

101. møde.

Onsdag den 2. juni kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Det er meddelt mig, at finansudvalget ønsker at afgive mundtlig indstilling over forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1964 til 31. marts 1965 ved lovforslagets tredje behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Gunhild Due* til socialministeren:

„Hvad agter ministeren at foretage sig i anledning af de oplysninger, der er udsendt fra børneforsorgsarbejdernes forstandersektionsmøde om manglende medarbejdere, og den på mødet bebudede overvejelse af at nedskære børne- og ungdomshjemmenes elevantal med 3.000 børn og unge?“

Gunhild Due: Mit spørgsmål stilles ud fra de oplysninger, der udgik fra børneforsorgsarbejdernes forstandersektionsmøde for nylig. Dels blev der udsendt en ret alarmrende udtalelse, dels kan man ved at læse forstander Carl Schultz' indlæg fra mødet ikke undgå at blive bekymret over udviklingen.

Det drejer sig om de manglende medarbejdere inden for børneforsorgen, hvor man i dag mangler ca. 800 medhjælpere, og det siges, at skal man arbejde på det minimalt forsvarlige plan, må man nedskære elevantallet med ca. 3.000. Skulle forslaget af 1. juli 1964 — som man i øvrigt betegner